

LADY IN

ČASOPIS DÁMSKÉHO
INVESTIČNÍHO KLUBU
ČESKÉ SPOŘITELNY
PODZIM 2009

Máme
recesi
za sebou?

Renesance
českého
designu

*Ostrov, které
neztratily duši*

Investujeme pro budoucnost.

**ČESKÁ
SPORITELNA**
Jama Vám blíže.

Jama vímele tam, kde se sny a pěníí mání v resulta. Jama silná a konkurenceschopná banka. Jama také spolehlivý, otevřený, vnímavý a vřelý partner společností, ve které působíme. Společenská zodpovědnost se prolná všemi oblastmi našeho podnikání v obchodních vztazích i ve vztazích k zaměstnancům. Navíc ve spolupráci s řadou neziskových charitativních společností a sdružení máme tu čest jít celá léta podporovat projekty, které přínášejí do životů lidí i přírody naší. Podporujeme seniory a jejich aktivní zařazení do společnosti, spolupracujeme s organizacemi, které se věnují drogové problematice. Intenzivně podporujeme vzdělávací projekty a velký důraz klademe na udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí. Investice do těchto oblastí jsou investicí pro budoucnost nás všech.

Text **Danica Kovářová**
Fotografie **archiv**

Automatické hodinky
Gevril potěší nejenom
diamanty posetým
ocelovým pouzdem, ale
také gilošovaným stříbrným
číselníkem se středem
z perleti. **Manila**

STYL

Victoire de Castellane
do nové kolekce šperků
Královny a králové vtělila
konkrétní motiv. Lebký
chápané jako barokní
symboly pomíjivosti
osázela diamanty, čímž
vzniklo deset párů
„panovnických“ přívěsků
a prstenů z platiny. **Dior**

Nová vůně Jil kombinuje
něžné tóny květin se
smyslným základem jantaru
a vy s ní nakročíte vstříc
luxusu. Vymodlil si ji nový
hlavní návrhář Raf Simons,
který značku znovu postavil
na nohy. **Jil Sander**

Svůdně přitažlivá

Diktát módy je v nové sezoně neúprosný.
Krizi navzdory vybírá jen ty nejušlechtlejší materiály
a atributy přepychu – krokodýlí kůže, leopardní vzory,
satén, krajky a hedvábí i mohutné zdobení
a diamanty. Díky nim se proměníte
v neodolatelnou femme fatale.

Milovnice módních trendů
letošní zimu nepřechkají
bez stylových klapků na
uši. Tyto kožešinové zdobí
kultovní leopardí vzor,
který navrhl americký
umělec Stephan Sprouse.
Louis Vuitton

Boty Marc by Marc Jacobs
konečně dorazily do Prahy
v silné sestavě. Konkrétně
do sítě obchodů Beltissimo,
v nichž si jako Popelka vyzkoušíte
nesmrtelné balerínky, lodičky
s širším podpatkem i elegantní
kozačky. **Marc Jacobs**

Centrální masivní zdobení
nepřehlédnutelného
náhrdelníku je inspirováno
uměleckým šperkem
šedesátých let. Celkový
dojem zjemňuje sametová
stužka. **Louis Vuitton**

Na přehlídkách Burberry
pro letošní podzim a zimu
jste mohly obdivovat
luxusní kabelku z aligátora
kůže. Kolekce se nyní
dostává do obchodů,
takže si kabelku v trendy
odstínu Bordeaux můžete
pořídit i vy. **Burberry**

Aktuální kolekci Tokyo
Adventure vévodí šedá,
fialková, purpurová
a elektricky modrá barva.
Za hřích stojí tento
delší kabát v glamour
vojenském stylu. **Klára
Nademlýnská**

Milé čtenářky,

držíte v ruce třetí letošní a v celkovém pořadí již šesté číslo Lady In, časopisu Dámského investičního klubu České spořitelny.

I tentokrát jsme pro vás přichystali zajímavé informace nejen ze světa ekonomiky, financí a investic. Nenechte si ujít povídání o fenoménu zvaném klubismus a o historii klubů obecně. Z některých tradic a principů uvedených v článku jsme vycházeli i my při zakládání našeho klubu, jehož posláním je vzdělávat ženy v oboru investování.

O své názory se s vámi v tomto čísle podělí na slovo vzaté odborníci, ekonomové, shodou okolností členové Národní ekonomické rady vlády, která ukončila svoji činnost v polovině září – Miroslav Zámečník a Petr Zahradník. Doufám, že vás potěší článek o sociálně odpovědném investování, kterému podle průzkumů drží palce hlavně ženy, a stranou vaší pozornosti snad nezůstane ani rubrika Investiční encyklopedie, kde se detailněji věnujeme tolik frekventovanému termínu inflace.

Kromě vzdělávání vás však chceme také inspirovat, bavit a seznamovat se zajímavými ženami. Ty většinou nenápadně žijí v našem okolí, tvoří, řídí, organizují, vychovávají děti, zkrátka jsou opravdu úspěšné i spokojené. Jednou z nich je Jana Zielinski, zakládající členka Akademie designu ČR a především ředitelka agentury zajišťující významnou přehlídku pro odborníky i veřejnost Dny designu v Praze – Designblok, dlouhodobě podporovanou Českou spořitelnou. A nezapomeňte se zastavit u rubriky Pět otázek pro členku klubu, kde vám ředitelka pražské kliniky Esthé doktorka Hana Raková umožní nahlédnout do světa estetické medicíny. Trojlístek zde představovaných žen uzavírá oceňovaná módní návrhářka Monika Drápalová.

Ráda vám na tomto místě také děkuji za zájem a všechny reakce zasláné na adresu klubu. Pro komunikaci jsou vám stále k dispozici tyto kontakty: rubrika Napište nám na www.investicniklub.cz a e-mailová adresa damsky@investicniklub.cz.

A na závěr ještě jedna aktuální zpráva: v polovině září je nás, registrovaných členek klubu, již krásných 1 750!

Za celou redakci Lady In vám přeji příjemný a úspěšný podzim!

Romana Vlková

LADY IN, podzim 2009

Vydavatel: Česká spořitelna, a.s., Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4, IČ: 45244782

Evidenční číslo: MK ČR E 18177

Šéfredaktorka: Romana Vlková

Edítorka: Petra Doležalová

Redakce: Jana Cihlářová, Zaneta Pavlů, Jaroslav Kropáček, Daniel Šturm

Spolupracovníci: František Mašek, Danica Kovářová, David Horák,

Petr Prokopec, Jan Maňák, Vladan Krumpal

Grafická úprava: Radek Rytina

Foto obálka: Escape to Nature, šperky z podzimní kolekce Hannibal na titulní straně zapůjčil Swarovski Boutique, modelka Lenka Zítková

Obrazová úprava: Libor Špaček

Produkce a prodej inzerce: Petra Doležalová, Bluewind, dolezalova@bluewind.cz

Tisk: Expodata-Dídot

Vychází: čtyřikrát ročně

www.investicniklub.cz

6

27

Obsah

- 3 **STYL**
Svůdná v barvách podzimu
- 6 **KLUB VIP**
Jana Zielinski, ředitelka Designbloku, provází zákulisím světového i českého designu.
- 10 **DÁMSKÝ DESIGN**
„Hra na schovanou“ módní návrhářky Moniky Drápalové
- 12 **S KABELKOU DO SVĚTA FINANCÍ**
„Nejhorší máme za sebou,“ prozrazuje Miroslav Zámečník, bývalý zástupce ČR ve Světové bance a člen Národní ekonomické rady vlády.
- 15 **PĚT OTÁZEK PRO ČLENKU KLUBU**
O kráse jako investici s doktorkou Hanou Rakovou
- 16 **PRO NI**
Designové hračky, které vám ušetří čas.
- 18 **MONEY, MONEY, MONEY**
Rozkvět „zelených investic“
- 22 **SVĚT NA DLANI**
Milos: řecký ostrov s duší
- 27 **GURMÁNKA**
Pro kousek léta do středomořské restaurace
- 28 **INVESTIČNÍ ENCYKLOPEDIIE**
Rub a líc inflace
- 30 **KLUBOVÝ ZOOM**
Kluby jako fenomén
- 32 **TOP RELAX**
Mráz a seno – překvapivě příjemná alpská medicína
- 35 **SEZONNÍ MENU**
Novinky nejen ze světa investic
- 36 **KULTURNÍ TIPY**
Lady In doporučuje z podzimních kulturních akcí.
- 38 **ZEPTALI JSME SE**
Petr Zahradník, šéf kanceláře České spořitelny pro Evropskou unii, o vývoji české ekonomiky

Jarem *proti krizi*

Dalo by se očekávat, že říjnové Dny designu v Praze budou – podobně jako řada jiných výstav – oproti minulým ročníkům smutně odrážet současnou ekonomickou situaci. Jenže opak je pravdou! Tak jako kdysi pochmurnou gotiku vystřídala renesance, rozhodli se pořadatelé, že deprese z krize už bylo dost, a letošní akci připravili s motivem jara. Entuziasmus a optimistický pohled na budoucnost českého i světového designu neschází ani Janě Zielinski, ředitelce pořádající agentury, která kromě Designbloku připravuje také Ceny Czech Grand Design.

Text a fotografie **Petra Doležalová**

Jana Zielinski se o design začala zajímat během studií na filozofické fakultě. Tehdy se na festivalu věnovaném designu a novým médiím setkala s Jirkou Mackem a začali spolupracovat na 2. ročníku Designbloku. „Požádaly nás o jeho zastřešení firmy, které si svůj první ročník v roce 1999 uspořádaly samy a zjistily, že potřebují profesionální organizaci, aby se akce mohla dál rozvíjet,“ vysvětluje začátky svého působení. Původně byl Designblok určen hlavně odborníkům, Zielinski s Mackem však tuto akci otevřeli pro veřejnost. Postupně přidali módu, lifestyle a také hračky a doplňky pro děti a hlavně rozsáhlý výstavní doprovodný program, který je každoročně soustředěn do takzvaných Superstudií. Letos se týdenní přehlídka novinek a aktuálních trendů koná již jedenáctým rokem.

Pořadatelé se současnou ekonomickou krizí nechtějí nechat zastrašit, naopak se snaží přispět k obrodě českého i světového designu. Jana Zielinski je přesvědčena, že „trh ‚si sednul‘. Firmám postupně dochází, že nemohou vyrábět levné, nezajímavé věci a v kvantech je vyvážet ven, v tom je Čína brzy nahradí. Pokud chtějí uspět, musejí prokázat mnohem větší míru tvořivosti a zaujmout svou neotřelou tvorbou. Fakt, že na nic nečekají, potvrzuje i rekordních 212 firem, které se letos na přehlídce přihlásily.

A jací že jsou letošní favorité? „Nejvic se těším na věci, které vzniknou přímo pro Designblok. Předloni jsme představili výstavní projekt Křehký. S Maximem

Velčovským, studiem Olgoj Chorchoj, Alfredem Häberlim, Jiřím Pelclem a Bořkem Šípkem jsme vytvořili limitované edice. Letos uvedeme úplně nový koncept i s novými limitovanými edicemi. Výstava je vlastně nastavena na to, aby firmy přivezly novinky. Obvykle je poprvé prezentují v Miláně a pak putují po dalších zemích. Žádní důležití tvůrci z celého světa tady chybět nebudou.“

SPOLUPRÁCE? PRAHA ZKLAMALA.

Největším partnerem Designbloku je Česká spořitelna. Ta také uděluje každoročně i speciální cenu pro Objev roku v rámci Cen Czech Grand Design. Generálním partnerem doprovodného programu Designbloku je od roku 2003, jeho vznik na počátku sama iniciovala. Jeho smyslem je podpora mladých tvůrců a škol, kteří v rámci výstavy dostávají zdarma prostor pro svou prezentaci v projektu Young and Fresh.

Podpora dalších sponzorů je letos v porovnání s mimořádně úspěšným loňským desátým ročníkem o něco nižší, Jana Zielinski si však nezoufá. Partneři nás neopouštějí – ovšem až na Hlavní město Prahu, což je málo pochopitelné. V minulých letech přispělo symbolickou částkou, letos jeho představitelé partnerství s festivalem odmítli úplně. „Podporuje nás Ministerstvo kultury, Ministerstvo průmyslu a obchodu, řada soukromých subjektů, ale ne Praha. Je to zvláštní, protože v zahraničí se města takovými akcemi ráda pochlubí, vřady sem vozíme spoustu

turistů a také zahraničních médií. Vloni přesáhli hranici 30 000 návštěvníků, a tak jsme se stali jedním z největších kulturních festivalů na území Prahy, kromě toho ji neseme i v názvu. Třeba vídeňský magistrát si u světových designérů objednal celou prezentaci města a touto výstavou i jejími tvůrci se pyšní na různých světových veletrzích. U našeho hlavního města je něco takového nemyslitelné. Je to škoda, protože český design je minimálně srovnatelný s rakouským. Navíc Praha byla vždy centrem designu a architektury.“

Jaký přínos může mít takový festival pro pořádající město, je tedy očividné. Co však může účast na Designbloku anebo získání Ceny Czech Grand Design přinést jednotlivým autorům, ať už doma nebo v zahraničí?

Zielinski je přesvědčena, že přínos pro vystavující autory a firmy leží především v navázání obchodních kontaktů a v marketingu. Navíc se jejich práce dostanou mezi širokou veřejnost. Obdržení Ceny Czech Grand Design, která se předává vždy v březnu, je především popularizační. Designér či firma mají možnost na sebe upozornit, a získat tak samozřejmě i další zakázky. Ceny jsou postaveny na osobnostech – neoceňuje se pouze konkrétní výrobek, ale tvůrce, který za ním stojí. Autor se tak může snáze dostat do povědomí veřejnosti. „Lidi zajímá, kdo to udělal a proč, chtějí slyšet příběh. Řadě studií přinesla cena konkrétní zakázky. A v neposlední řadě se dostávají i na výstavy do zahraničí.“ Příkladem může

„Spousta lidí pokládá umění, jehož součástí je design, za zbytečnou nadstavbu, ale podle mě mu dnes už neunikneme.“

„Mám ráda atmosféru velkoměst. Snad nejlépe se cítím v New Yorku. Mikrosvět Manhattanu mě snad nikdy nepřestane fascinovat.“

Židli Vegetal
návrhli pro
společnost
Vitra Ronan
a Erwan
Bouroullecovi.

být Anička Kozová ze studia Symbio. Před dvěma lety vyhrála cenu České spořitelny Objev roku se svými chirurgickými nástroji a o rok později už byla nominována dokonce na Designéra roku.

UNIKÁTNOST ČESKÉ TVORBY

Český design je historicky mimořádně úspěšný a respektovaný, na mezinárodním nebi zářila jeho hvězda velmi výrazně například v období kubismu či modernismu. Dnes nás reprezentuje nejčastěji Bořek Šípek, ale na titulní stránku prestižního britského časopisu Icon se probojoval i Designér roku 2007 Maxim Velčovský. Domácí komunita nejdůležitějších osobností v českém designu slučuje podle Zielinski asi 300 lidí – designérů, majitelů showroomů a kurátorů. „Někteří naši tvůrci mohou těm zahraničním směle konkurovat. Například mminterier, Process a další vyrábějí skvělé originální nábytek.“

„Mám radost, že český stát vysílá vybrané firmy na nejdůležitější zahraniční veletrhy. Vloni jsme se takto dostali do světa i my – s výstavou Křehký, která prezentovala kolekci skla a porcelánu,“ říká Jana Zielinski. „V New Yorku jsme dokonce vyhráli cenu Editor's Award a porazili řadu silných soupeřů. Těšilo nás, že si nezávislá porota složená z šéfredaktorů hlavních designových světových médií, třeba Frame nebo Wall Paper, vybrala právě nás,“ dodává s uspokojením. A má být na co hrdá – výstava Křehký, instalovaná v poetické krajině, již projížděl vláček, putovala po světě a sklízela úspěch za úspěchem. V Tokiu byli její autoři dokonce nominováni na

„Skoro všechny důležité novinky v nábytku se uvádějí v Miláně. Do Čech se dostávají s mírným zpožděním.“

Grand Prix. Tu nakonec sice nevyhráli, ale nejlivnější oborový časopis v Japonsku Casa Brutus je označil za nejlepší instalaci. Jana a její kolegyně vydali k výstavě stejnojmennou knihu sestavenou z fotografií předních českých fotografů, kteří volně znázornili díla designérů z kolekce Křehký.

Na druhou stranu vidí Jana Zielinski výrazné rezervy v oblasti marketingu. Pro většinu lidí, kteří si design kupují, je rozhodující originalita návrhu a jeho kvalita. Navíc, Češi rádi nakupují české výrobky, které mohou ještě nadto výrazně konkurovat cenou. O nabídce studií se však musejí dozvědět. Řada firem, které spolupracují se zajímavými designéry, propagaci svých výrobků značně podceňuje. Nejzkušenější marketingoví manažeři se navíc soustředí na Prahu, mimo ni se jim moc nechce. Rovněž „vývoz“ produkce českých studií a jejich prezentace na zahraničních výstavách jsou oproti zahraničí nedoceneny, je stále co dohánět.

KAM KRÁČÍ SOUČASNÉ LINIE

„S designem je to jako s módou. Vždy se čeká, s čím přijdou ‚ti hlavní‘, a pak je následují ostatní.“ Na světě je podle Zielinski jen pár teoretiků, jejichž názor je určující, a několik světových designérů. Trendy stanovuje pár lidí v nejdůležitějších světových firmách. V poslední době mají zásadní vliv na soudobou tvorbu Nizozemci (vyšlo to z holandského koncepčního designu, který reprezentují Droog design) a pak samozřejmě Italové a Skandinávci.

Kudy se ubírá současný design, se ukazuje i na proměnách trhu. Z obchodního hlediska zůstává stále na špičce všeho dění jarní milánský veletrh, který zanedlouho určí, jaké tvary či barvy ovládnou na další rok trh. „Skoro všechny důležité novinky v nábytku se uvádějí v Miláně. Do Čech se dostávají s mírným zpožděním. Snad je to i tím, že si v Miláně během veletrhu můžete připadat jako v Praze. Procházíte výstavou a potkáváte tam všechny, kteří mají s naším designem něco společného. A ti trendy rychle převezmou,“ vysvětluje proudění ve světě designu Jana Zielinski.

Trendovým centrem se ale už stalo také třeba Miami. Zde však nevystavují výrobci nábytku nebo jednotliví designéři jako v Miláně, ale vybrané galerie, které vybrané umělce zastupují. Chce-li tu tvůrce uspět, nestačí, aby výsledkem jeho práce byla po všech stránkách dokonalá a užitečná věc – i když bez toho by neměla smysl. „Nábytek je tu chápán

Má být na co hrdá – výstava Křehký, instalovaná v poetické krajině, již projížděl vláček, putovala po světě a sklízela úspěch po úspěchem. V Tokiu byli její autoři dokonce nominováni na Grand Prix.

třeba jako obraz, tedy jako umění. Včetně důrazu na jedinečnost. Tak jako jsou například pokaždé originální dnes už ikonické židle Smoke od Maartena Baase. Historicky tvarované kusy nábytku autor opálil, takže z každého kousku vznikl originál. U Maartena Baase jsem byla v ateliéru poblíž Eindhovenu. Měl tam spoustu haraburdí, které speciální technologií přetvářel v jedinečné Smoke modely.“

A jak vnímá Jana Zielinski roli umění a kultury v současném světě? „Spousta lidí pokládá umění, jehož součástí je design, za zbytečnou nadstavbu, ale podle mě mu dnes už neunikneme. Jak prohlásil Hal Foster, sice kriticky, ale pravdivě: „Žijeme v době totálního designu, kartáčkem počínaje.“ Od devadesátých let se téměř žádný výrobek, který se dostává ven, bez originálních tvarů neobejde. Podívejte se na média. Rubrika styl nebo design už je naprosto všude. Když jsme ale v roce 1999 s Designblokem začínali, neměli jsme v časopisech s kým jednat. Existovala jen Hospodářská rubrika nebo Kultura. Dnes už se mi nestane, že by se mě kdokoli zeptal, co to vlastně design je.“

„DESIGN JE MOU SOUČÁSTÍ“

Jana sice sama aktivně netvoří, ale jak říká, baví ji o designu psát, vybírat jednotlivé artefakty, být při jejich návrhu a nechat je pod svým dohledem vznikat. „Tvůrci nám nosí návrhy, společně nad věcmi přemýšlíme a poté vznikne prototyp a nakonec finální výrobek.“

Práce je pro ni přirozenou součástí jejího života. Dělá to, co jí opravdu baví. Je šťastná, že se ani v době mateřství necítí odříznutá od světa, a nemá pocit, že by zanedbávala svou rodinu. „S manželem jsme se před narozením dětí dohodli, že se ani jeden nevzdáme toho, co máme rádi. Thomas má volné povolání, takže některé měsíce tu je, jiné není, ale když je doma, s dětmi pomáhá. A mohu se spolehnout na celou rodinu. Potřebuji děti vidět, cítím bych je na hlídání nedala.“ říká kategoričky.

Do kanceláře v současnosti jezdí na dvě až tři hodiny, jinak pracuje z domova. A protože její,

pětiměsíční dcerku Emmu má stále u sebe. „Díky internetu mohou pracovat, kdy mi to vyhovuje, a malou beru téměř všude s sebou. Většina klientů vítá miminko jako docela milé rozptýlení...“ Ostatně, není sama. Řada českých designérů je ve věku kolem třicítky a zakládá rodinu. Není divu, že se to v mnoha případech odráží i v jejich tvorbě. Příkladem je třeba známá kolekce Zuzany Lednické a Aleše Najbrta „mojemoje“ nebo odstrkovadlo s názvem Torpédo Jerryho a Aničky Kozových, které v loňském roce získalo na Dnech designu cenu za nejlepší prototyp. Díky dětem, které mají na Designbloku dokonce svou vlastní zónu, se stalo nejoblíbenějším produktem vůbec. Pro tu letošní dětskou zónu připravuje speciální instalaci italská firma Magis, kterou zde zastupuje 3DH.

INVESTICE JANY ZIELINSKI

V současnosti investuje především do svých dětí. Čtyřletý Oskar chodí do německé soukromé školky. Jako rodina vložili své finance do bydlení a Jana sama nejraději pořizuje věci, které jí baví mít – do designu. Na otázku, do čeho by poradila investovat členkám klubu v oblasti umění, bez váhání odpovídá:

„Dobré je sledovat aukce, kde si uděláte přehled. Například v rámci Designbloku proběhne v neděli 11. 10. v Superstudiu Classic v Holešovicích aukce designu, další chystá na listopad aukční dům Sýpka na Žofín.“ Vhodnou investicí je podle Jany Zielinski sklo, jehož hodnota vzrůstá. Skvělou příležitostí jsou také limitované edice. „V momentě, kdy se vyčerpá ‚limitka‘, máte jistotu, že vlastněte ojedinelý kousek.“

Sama si vybírá předmět své investice podle toho, zda má daná věc nadčasovou hodnotu. Musí ale mít i něco, co jí „dostane“, svůj vlastní příběh. Má ráda hodně českých věcí, jak módu, tak i sklo či porcelán. S oblibou využívá naše módní návrháře – například její šaty pro zahájení Designbloku jsou každý rok od jiného. Pro letošní Designblok, který začíná 6. října, je bude dělat Monika Drápalová. Jinak ale nakupuje i na cestách po světě. „V bytě mám takovou koláž – kousky po babičce namixované s ikonami světového designu i s věcmi z IKEA – tak, jak se mi to líbí.“

POMOCÍ ČEHO SE MÁ PODLE JANY ZIELINSKI „OBYČEJNÝ ČLOVĚK“ V NABÍDCE SOUČASNÉHO DESIGNU ORIENTOVAT? „MIMOŘÁDNĚ KVALITNÍ JSOU ČASOPISY DOLCE VITA, H.O.M.I.E. A DALŠÍ, HODNĚ NAPOVÍ DESIGNBLOK NEBO DESIGNGUIDE.CZ, KDE NAJDETE OSMDESÁT OBCHODŮ S PROFILEM, KONTAKTY NA DESIGNÉRY, ŠPERKAŘE I MÓDNÍ NÁVRHÁŘE, AKTUÁLNÍ DĚNÍ ZE SVĚTA DESIGNU I TIPY NA NÁBYTEK A DOPLŇKY. A TO UŽ JE SLUŠNÝ PRŮVODCE. VŽDY V ZAŘÍ VYCHÁZÍ NAVÍC I V KNIŽNÍ PODOBĚ.“

Odvážná *Modrá*

Mezi českými módními návrhářkami vyniká Monika Drápalová rozdílem třídy. Je historicky první českou designérkou, která navrhla kolekci haute couture, již několik let sklízí úspěchy na francouzské i domácí scéně, má vlastní ateliér v Lyonu i v Praze. Dost důvodů k tomu mít ve skříni alespoň jeden její model, nezdá se vám?

Text **Danica Kovářová** Fotografie **archiv autorky**

Poslední velký úspěch sklídila Monika Drápalová za důvtipnou kolekci Cache-Cache (francouzský výraz pro hru na schovávanou). Nositelkám modelů z této kolekce umožňuje nevídanou svobodu, jak s každým kouskem oblečení naložit. Z halenky se obratem mohou stát dlouhé večerní šaty, z černého saka třpytivý kabát, z topu top se sukni, z hnědé růžová. Každý model nabízí několik možností, jak ho nosit a jak jej dokonce během dne převlékat a měnit. Každá fáze proměny je do posledního detailu domyšlená a model je ve všech svých podobách, z rubu i líce, stejně dokonale propracovaný. „Jednou jsem vyšla ven v tričku s dlouhým rukávem a během dne se udělalo takové teplo, že jsem se z rukávů vysvlékla, tričko stáhla pod ramena a rukávy zavázala za tělem, čímž vznikl top bez ramen. To mě nadchlo a začala jsem přemýšlet nad oděvem, který by dokázal plnit několik funkcí najednou,“ vysvětluje sama návrhářka. Podobně, jako chameleon mění zbarvení podle vzhledu svého okolí, dokážete i vy s modely Moniky Drápalové měnit vzhled oděvu podle příležitosti či nálady. Můžete si například pořídit základní tričko a k němu přikoupit různé druhy rukávů a připínat je podle ročního období nebo podle toho, jaký styl má dnes váš outfit mít.

Korloff – v roce 2003 jí byla svěřena premiérová kolekce haute couture pro klenotnickou značku, kterou budovala od nuly.

Cache-Cache – důvtipná kolekce umožňující nevidanou svobodu, jak s každým kouskem oblečení naložit. Každý model nabízí několik možností, jak ho nosit a jak jej dokonce během dne převlékat a měnit.

V kontextu dosavadní práce této návrhářky je ovšem kolekce, za níž mimo jiné letos v březnu získala cenu Oděvní designér roku 2008 (v soutěži Czech Grand Design), krokem novým směrem. Do té doby se nejvíc zaměřovala na návrhy společenských šatů, které tvořila pod hlavičkou vlastního ateliéru Modrá, založeného v roce 1998. Jelikož její modely měly jasný rukopis a často se objevovaly v českých módních titulech, došlo na osudové setkání. Když manažer obchodní ateliérové pasáže Thiaffait ve francouzském Lyonu přijel v roce 2001 do Prahy, aby zde vybral začínajícího talentovaného návrháře, který by v pasáži zastupoval východní Evropu, zvolil právě Moniku. Dostala nabídku pronajmout si v pasáži dílnu i butik a možnost se rozvíjet. „Začátky byly těžké. Neuměla jsem dobře francouzsky a bála jsem se, jestli vše utáhnu. Překvapila mne ale odvaha francouzských žen k módním experimentům a k tomu oslovit návrháře přímo, což u nás zatím bohužel není zvykem. Moje modely je zajímaly. Velmi mi také pomohly samostatné módní přehlídky, které proběhly v Lyonu a v Paříži. Pořád jsem tehdy pendlovala mezi Francií a Prahou, protože modely šily osvědčené švadleny v mém pražském ateliéru.“

Další kariérní posun v životě návrhářky nastal, když jí byla v roce 2003 svěřena premiérová kolekce haute couture pro klenotnickou značku Korloff. Po tři roky ji coby módní ředitelka budovala od nuly a zároveň držela dohled nad butikem Korloff na pařížském bulváru. Když smlouva vypršela, vrátila se zpět do Čech. Zvítězila touha po návratu k vlastnímu stylu a výhradní tvorbě pro ateliér Modrá, jehož běh ovlivňuje pouze ona. Založila rodinu a v dubnu letošního roku si v galerii Mánes otevřela vlastní showroom. Ke každému modelu – civilnějšímu i společenskému – a ke každé zákaznici přistupuje Monika Drápalová individuálně. Společně se zákaznicí vybírá materiály i střihy, které jejímu typu i povaze nejvíc konvenují. Na svých webových stránkách zřídila také e-shop, ucelené kolekce ale prodává především do francouzských obchodních galerií Laffayette a Printemps nebo do Japonska. V Čechách si totiž chce udržet výsadu pracovat pro klientelu přímo v ateliéru. Využít této nabídky a čelit módní uniformitě pomocí vybraných materiálů, které jsou rafinovanými střihy zpracovány do originálních modelů, stojí za to!

Oblečení „haute couture“ je nejen uzpůsobeno na míru pro určitého zákazníka, ale při jeho výrobě jsou použity vysoce kvalitní a drahé látky a je zhotoveno rukou s extrémním důrazem na detail a zakončení. Ušití jediných šatů může trvat od 100 do 500 hodin, přičemž jejich cena se může vyšplhat do astronomických částek.

Monika Drápalová

MODRÁ, SHOWROOM V I. PATŘE GALERIE MÁNES JE OTEVŘEN KAŽDÝ ČTVRTEK ODPOLEDNE NEBO DLE OBJEDNÁNÍ, WWW.MODRA-FASHION.CZ.

Nejhorší asi máme za sebou

„Kolaps globálního finančního systému již snad nehrozí, sílí náznaky oživení světové ekonomiky. Zatím je ale křehké. ČR nemůže – i z tohoto důvodu – počítat s růstem, na jaký si zvykla,“ říká v rozhovoru pro Lady In nezávislý konzultant Miroslav Zámečník. Bývalý zástupce ČR ve Světové bance, který byl mj. poradcem prezidenta Václava Havla. A také členem Národní ekonomické rady vlády (NERV) – ta však v polovině září ukončila svoji činnost. Česko ale podle Zámečníka podobnou permanentní poradní instituci, jakou má třeba Finsko, potřebuje.

Náš rozhovor lze stěží začít jinak než globální finanční krizí či recesí. Máme již nejhorší za sebou?

Myslím si, že ano. Loni to v posledním zářijovém týdnu a v říjnu vypadalo, že se může světový finanční systém položit. Po krachu americké investiční banky Lehman Brothers vypukla obrovská panika. Tomu odpovídala reakce americké i dalších vlád. Nyní se zdá, že již nic podobného nehrozí. Ke zlepšení ale došlo za cenu ohromného nárůstu bilanční sumy americké centrální banky FED, Bank of England a dalších centrálních bank a velkých rozpočtových výdajů na intervence do finančního systému. Jiná věc je citlivost vůči riziku, která logicky hodně narostla. Banky zůstanou dlouho obezřetné. Je třeba počítat s tím, že tu léta neuvidíme třeba stoprocentní hypotéku – na plnou odhadní cenu nemovitosti. Vyspělé země, které zasáhly tyto problémy, budou dlouho zatěžovat rozpočtové schodky a jejich růst bude nižší.

Čeká svět stagnace, pomalejší oživení ekonomiky, nebo může přijít další recese?

To nikdo neví. Pozoruhodné je docela rychlé zotavování v celé Asii. Anualizovaný růst Japonska je překvapivě vysoký. Ohromný nárůst, ale po předchozích prudkých poklesech, zaznamenávají země jako Tchaj-wan či Singapur. Jejich finanční sektory přímo zasaženy nebyly, silně ale poklesl jejich vývoz. Velká část zpracovatelského průmyslu ve světě je totiž soustředěna v Číně a v okolních zemích a pokles poptávky je těžce postihl.

Pro vývoj české ekonomiky je asi nejlepším barometrem Německo. Odtud již čtyři až pět měsíců přicházejí pozitivní předstihové ukazatele, týkající se vývoje zakázkového krytí. Data o vývoji zakázek na export jsou několik měsíců lepší než u vnitroněmecké ekonomiky. To je pro ČR velmi důležité.

V čem vidíte na cestě ke globálnímu oživení největší rizika?

Jde o oživení, ale hluboko pod meziroční úroveň. Je proto otázkou, kdy dosáhneme úrovně roku 2007 – u poptávky v zahraničním obchodě. Velké riziko opět představují ceny ropy. Ty mohou zastavit oživení v zemích závislých na jejím dovozu.

Akciové trhy zřejmě svůj růst trochu přepálily. Kdo se svezl na růstové vlně od jara, určitě hodně vydělal. Investor by ale měl být nyní opatrný.

Vývoj české ekonomiky je prý za evropskou, ale i německou mírně opožděn. Kdy čekáte její oživení?

Dobrá čísla může přinést čtvrté čtvrtletí. To předchozí může být v některých ukazatelích lepší, nebude to ale příliš přesvědčivé. V posledních třech měsících roku již snad tedy zaznamenáme určitý posun, přinejmenším meziroční poklesy nebudou příliš výrazné. Snad to bude platit i příští rok. Nikdo ale nečeká rychlý návrat k vysokému růstu, na jaký jsme si zvykli my i veřejné rozpočty. Byly založeny na rychlém růstu ekonomiky, což není dobré. Snižování daní a sazeb bylo přitom výraznější než snahy snížit výdaje. Pro ČR tak existují dvě rizika: křehkost oživení zahraničních trhů, kam vyvážíme, a veřejné rozpočty.

Byl jste členem Národní ekonomické rady vlády (NERV). Splnila vaše očekávání?

NERV byla skupina deseti ekonomů, kteří pro ni pracovali ve svém volnu s poradním hlasem. Nebyli jsme exekutivní orgán, scházeli jsme se nepravidelně, byť samozřejmě častěji, když bylo třeba připravit balíček opatření na pomoc ekonomice. První intenzivní vlna této práce přišla v lednu, kdy jsme posuzovali, co je možné udělat. Myslím si, že zásluha NERV spočívá hlavně v tom, že přesvědčil vládu, aby pomohla uvolnit cash flow (toky peněz). Kdyby se to nepovedlo, byly by na tom hlavně malé firmy mnohem hůř. Pozitivní bylo zrušení záloh na daň z příjmů pro rok 2009, rychlejší vratky na DPH pro exportéry a sleva pojistného, které platí za zaměstnance zaměstnavatel.

Myslím, že většina ekonomické obce souhlasí s tím, že byl námi navržený balíček opatření přiměřený, odpovídající a nebyl špatně zacílen. A obsahuje zhruba to, co by měl. Osobně jsem vkládal velké, ale zatím nenaplněné naděje do zelených úspor. Velkou vstupní bariéru ale představuje fakt, že si musí občan zaplatit projekt, byly vysoké nároky na to, kolik opatření a jaká musí žadatel udělat, aby na úsporu dosáhl. Nově byl program dost výrazně upraven a zájem o něj tak doufám vzroste.

„Banky zůstanou dlouho obezřetné. Je třeba počítat s tím, že tu léta neuvidíme třeba stoprocentní hypotéku – na plnou odhadní cenu nemovitosti.“

Chtěli jsme také využít víc peněz z evropských fondů, zvýšit garanční rámce a podnitit poskytování provozních úvěrů za podpory Českomoravské záruční a rozvojové banky. Některé věci jdou zkrátka přes administrativu, tedy ztuha.

NERV svoji činnost ukončil. Není to škoda?

Podle mého názoru se vyplatí mít něco podobného, ale v trochu institucionalizované podobě, jako ve Finsku. Tamější Ekonomická rada se nejvíc podobá naší tripartitě. Jsou v ní zastoupena jak ministerstva, tak odborové i podnikatelské svazy a centrální banka, vede ji premiér. Má asi dvacet členů a jen tři stálé zaměstnance. Aby řešila konkrétní otázky, vždy je vybráno téma a k němu připravena prezentace nebo zpráva. Tu si rada, vedená premiérem, objedná. Je napojena na akademickou půdu. I v ČR existují instituce, které by to dokázaly udělat, třeba Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, s níž NERV spolupracoval.

Dá se to aplikovat v Česku?

Finský NERV můžeme ihned okopírovat. Velmi se mi líbí představa společného jednání odborářů, podnikatelů a centrální banky o závažných ekonomických problémech. Finové si zvykli hledat konsenzus v nekonfrontační diskuzi. Když má někdo v ČR udělat něco, co je pro zemi důležité, ale nepřijemné, často není vůbec zvyklý kultivovaně a strukturovaně přemýšlet a diskutovat o problému.

Vraťme se k finanční krizi či recesi. Jaké poučení si z ní můžeme vzít?

Třeba intervencemi do finančního sektoru se pořádně přifoukl morální hazard, skutečně se v řadě případů zahojili vlastníci na daňových poplatnících. Valná většina této finanční pomoci byla poskytnuta finančním institucím s tzv. toxickými aktivy a nebyli z nich plně vytěsněni stávající akcionáři. Získali tak neoprávněný majetkový prospěch. A celá

regulatorika pro finanční systém je pořád velký problém – jak nastavit motivace na obezřetném podnikání, jak změnit požadavky na kapitálovou přiměřenost, aby působily proti ekonomickému cyklu, místo aby ho zesilovaly.

V zásadě se již přitom začíná poměrně rychle oslavovat úspěch. Banky v USA mají docela zajímavé zisky, přispěly k tomu ale „dárky“. Když si půjčím za nulu a mohu se zbavit kdejakého smetí, bodejť bych nebyl ziskový. S tím, jak odeznívá akutní pocit ohrožení, finanční sektor se otřepává a zase opět lobbuje za své zájmy, hlavně v USA. Šlo přitom o morální hazard, k němuž nemělo dojít, otázkou ale byla proveditelnost nějaké „čistší“ alternativy s menší dávkou morálního hazardu. Kdo ví, zda by jiná varianta, kdy by třeba americký Fond pojištění vkladů Citi a další prostě převzal, neskončila neúnosným politickým konfliktem mezi demokraty a republikány. Musím ale poctivě přiznat, že z Prahy do toho moc nevidíme, u nás se ve finančním sektoru nic katastrofálního nestalo, mj. díky vyčištění bank zhruba před deseti lety.

Neklade západní svět přílišný důraz na inovace ve finančním sektoru na úkor technických odvětví a oborů?

Laureát Nobelovy ceny Paul Krugman napsal v polovině devadesátých let krásnou populárně naučnou knihu Age of Diminishing Expectations (Věk snížených očekávání). Už tehdy uvedl: nic proti finančnímu sektoru, přemýšlejme ale, zda je jeho příspěvek k ekonomickému rozvoji tak pronikavý, aby ospravedlnil jeho enormní zisky. Nic na tom nemění fakt, že využívá úspor z rozsahu – velikost bank roste a umožňuje jim snižovat náklady. A také, že existují konglomeráty, působící v celém finančním sektoru, které nabízejí široké spektrum produktů, což jim umožňuje vydělávat na prodeji souvisejících produktů a služeb, na primárních emisích akcií či akvizicích a fúzích. Co to ale dělá s ekonomikou, když všichni ti nejbystřejší studenti chtějí na Wall

Street? Jsou extrémně dobří v matematice, mohli by ale dělat něco úplně jiného, věnovat se výzkumu za pětinou či desetinou mzdu. Ne žebráckou – žili by jako střední třída v USA. Třeba bychom byli mnohem dál v alternativních energiích. Podobné úvahy jako Krugmanovi před patnácti lety dnes asi nyní vrtají v hlavě kdekomu.

Jsou ale země, kde není finanční sektor tak rozbujelý a platový diferencíál tak velký a kde kladou důraz na studium techniky nebo přírodních věd – třeba Finsko.

Boj s finanční krizí a recesí přinesl řadu rizik, včetně hrozby deflace a inflace. Kterou z nich považujete za závažnější?

Obávám se spíše inflačních rizik. Nikoli u nás. Situace v našem finančním sektoru je úplně jiná a máme nezávislou centrální banku, která nechce dopustit monetizaci veřejných dluhů, jednoduše tisknout pro vládu peníze.

Nehrozí ale ČR „dovoz“ inflace?

To ani tak ne. Hrozbou je něco jiného, velmi pomalý růst české ekonomiky. Inflační cílení ČNB bude nevyhnutelně znamenat, že v případě vnějších inflačních tlaků porostou úrokové sazby, a protože je ekonomika hodně „zaúvěřovaná“, bude to na ni mít vliv. K tomu může přijít horší přístup k financím ze strany firemního sektoru, který zaviní emise vládních dluhopisů kvůli vysokým rozpočtovým schodkům. Proto se musíme zabývat restrukturalizací státního rozpočtu, který je na tom velmi zle.

Problémem je i silná závislost ČR na zpracovatelském průmyslu, který je vystaven stále většímu tlaku Číny i dalších zemí a musí zvládnout další posun směrem k inovacím a vysoké technické a kvalitativní úrovni. Pomoci může i vláda – vyčištěním podnikatelského prostředí, snížením byrokracie, potlačením korupce, podporou školství, vědy a výzkumu.

„V posledních třech měsících roku již snad tedy zaznamenáme určitý posun, přinejmenším meziroční poklesy nebudou příliš výrazné. Snad to bude platit i příští rok. Nikdo ale nečeká rychlý návrat k vysokému růstu, na jaký jsme si zvykli my i veřejné rozpočty. Byly založeny na rychlém růstu ekonomiky, což není dobré. Snižování daní a sazeb bylo přitom výraznější než snahy snížit výdaje.“

Foto: Allphoto

V posledních letech lidé stále více investují do svého vzhledu. Roste zájem o plastické operace, liposukce, vypínání obličejového svalstva i vyhlazování vrásek. Svě o tom ví **MUDr. Hana Raková**, MBA, ředitelka pražské Kliniky estetické medicíny Esthé. Estetické medicíně a korektivní dermatologii se věnuje od počátku devadesátých let, později své zájmy rozšířila o problematiku laserové terapie. Hana Raková je žena na svém místě – je nade vše přesvědčena, že to, jak člověk vypadá, ovlivňuje jeho povahu a životní styl. Samozřejmě pozitivně.

Text **Petra Doležalová** Fotografie **archiv**

Kudy *kráčí* *krása*?

Můžete nás seznámit se současnými trendy v estetické medicíně – které zákroky jsou nejvyhledávanější a proč?

Mezi pacienty je dnes stále oblíbenější laserová estetická medicína, která mnohdy nahrazuje plastickou chirurgii. S pomocí laserů jsme schopni oddálit projevy stárnutí pleti jejím vypnutím, odstraňovat obličejové vrásky bez operace a hlavně bez jakékoli časové nebo zdravotní zátěže klienta. Do těchto zákroků patří odstranění různých nežádoucích projevů pleti, úprava pigmentací, odstranění tetování, rozšířených žilek a výrůstků, depilace i léčba akné. Kromě estetických indikací se lasery nově používají také k léčbě virových bradavic, vrozených névů, „ohňů“ a podobných zdravotních komplikací, které byly dosud neřešitelné.

Pocítujete rozdíl mezi vnímáním estetických zákroků českými a zahraničními klienty?

Významný rozdíl nevidím. V cizině mají podstatně delší zkušenosti s estetickou medicínou, proto jsou i klientky a klienti mnohem informovanější. V Česku ale tyto trendy rychle doháníme.

Jak náročné je provozovat kliniku nabízející nejmodernější trendy estetické medicíny? Má na tento obor vliv současná ekonomická krize?

Pořizovací ceny laserů jdou do desítek milionů

korun, provoz jednotlivých pracovišť musí být mimořádně sterilní, vše čisté a bez chybičky, což není žádná legrace. Filozofii naší kliniky je však preference kvality nad kvantitou. Tomu samozřejmě odpovídá i erudice našich lékařů, odborníků s dlouholetou zkušeností a zahraniční praxí v oboru.

Současná krize se zatím u nás na klinice výrazněji neprojevuje. A s trochou nadsázky si troufnu tvrdit, že ženy budou šetřit ve všech jiných aspektech, ale vždy si dopřejí určitý nadstandard v péči o svůj vzhled. Ostatně, kdo by chtěl stárnout?

Zmiňujete ženy, ale estetické úpravy jsou čím dál populárnější i u mužů. Které zákroky vyhledávají?

V poslední době nás navštěvuje celkově více mužů než kdykoli dříve. Jedná se ale spíše o zdravotní zákroky. Mnoho mužů již ví, že pokud mají v obličejí výrůstky, které jim překážejí při holení, není třeba je hned vyřezávat. To by totiž znamenalo operaci, stehy, hojení... Dnes mohou volit metodu tzv. odpaření laserem, která je superrychlá, čistá a bez šití rány. To klientům samozřejmě vyhovuje.

Řada mužů navštěvuje naši poradnu pro prevenci melanomu, kde jim digitálním dermatoskopem vyšetříme mateřská znaménka, aby se odhalily případné nebezpečné pigmentové léze. Pomůžeme jim odstranit problém s nadměrným pocením, chrápáním, rozšířenými žilkami. Také depilace, například zad, je u mužů velmi oblíbená. Naproti

tomu estetické zákroky k omlazení obličeje jsou stále ještě doménou žen.

Zatímco ze zahraničních časopisů rychle mizí vyhlazené tváře a lidem se konečně přiznávají vrásky i mateřská znaménka, u nás jsou nepřírozené fotografie stále žádané. Mají média na tuto touhu po dokonalosti vliv? Myslíte si, že vráskám zvoní hrana?

Média měla na populaci vliv odjakživa a je pravda, že často veřejnost ovlivňují negativním směrem. Obálky časopisů stále zdobí fotografie mladých a krásných lidí, kteří jsou „happy“. Každý se přece raději podívá na takovéto obrázky než na snímky starého, nemocného člověka, který třeba potřebuje pomoc. A to média dobře vědí.

A jestli vráskám zvoní hrana? Tvorba vrásek je bohužel – nebo bohudík – podmíněna geneticky. Tuto genetickou výbavu může hodně ovlivnit životní styl, faktem ale zůstává, že pokud babička ani maminka vrásky neměly, pravděpodobně ani dcera nebude muset naše služby využívat. A nám ostatním zbývá rozhodnout se, zda přírodu necháme tvořit, nebo ji trochu ošálíme. V každém případě vráskám vymizení nehrozí, protože tento proces je nevyhnutelný. Možná mnohá z nás večer rozvíjí teorii o přirozeném procesu stárnutí – ráno před zrcadlem ovšem začneme uvažovat jinak a hledáme v kabelce telefon na korektivního dermatologa. Pokud nás však v životě netrápí nic důležitějšího než vrásky, tak hurá!

Krize se zatím na naší klinice výrazněji neprojevuje. S nadsázkou si troufnu tvrdit, že ženy budou šetřit v jiných aspektech, ale vždy si dopřejí určitý nadstandard v péči o svůj vzhled.

*Minivařič ve tvaru pudřenky,
Mrs. Dalloway společnosti Gorenje,
v sobě spojuje dva světy – praktický
s elegantním. Vejde se do malé kabelky,
vařit tak můžete třeba i v divadle.
Na cestách díky leštěnému povrchu
zcela zastoupí zrcátko.*

Jejich existence je pro vás naprostou samozřejmostí, přesto si jejich výhody snad ani neuvědomujete. Šetří váš čas i námahu, ale mohou být i netradiční designovou ozdobou vašeho bytu. Pořízení sice často vyžaduje nemalou investici, rozhodně však neváhejte – benefity můžete získávat dlouhá léta. Vydejte se s Lady In na exkurzi mezi elektronické domácí pomocníky.

Text **Petr Prokopec** Fotografie **archiv**

Roboti, *kteří šetří čas*

Naoto Fukasawa ze společnosti Plus Minus Zero je autorem designu zvlhčovače vzduchu Humidifier Ver. 3. Tvary jsou přitom natolik neobvyklé, že ve společnosti mohou vzbudit rušnou debatu o jeho pravém využití. Cigaretu do něj ale nikoho odklepávat nenechte.

Čas jsou peníze. Známe pořekadlo je v těchto dnech pravdivější než kdy předtím. Současný shon nám již prakticky neponechává příliš prostoru k oddechu. Přitom chvilky jen pro sebe samu jsou k máni každý den, stačí jen chtít.

A také správně investovat. Třeba do automatického vysavače, který nemusíte tahat či strkat. Dokonce za ním nemusíte ani chodit. Přístroj dokáže sám pomocí proudu vzduchu a rotujících kartáčů účinně vyčistit plovoucí podlahu, linoleum, dlažbu i koberce s nízkým až středním chlupem. Na bázi senzorů či ultrazvukového sonaru „komunikuje“ nejenom s okolními zdmi, ale i se schůdky, květinami či dokonce miskou krmiva pro domácího mazlíčka. Vždy je identifikuje a dokáže se jim vyhnout, elegantně obkroužit a na jediný úklidový cyklus vyčistit až 99 procent veškeré plochy.

Automatický vysavač je však pouze jedním z ultramoderních elektronických pomocníků. Každý moderní byt je dnes naplněn roboty, jejichž hlavním úkolem je zbavit vás námahy. Mnohdy

Nemáte již čas na četbu svého oblíbeného investičního časopisu? Můžete ho získat při luxování obývacího pokoje. Stačí zapnout automatický a samonabíjecí domácí vysavač Trilobite 2.0 společnosti Electrolux. Během jednoho úklidového cyklu zvládne vyčistit až 99 procent plochy – vy zatím můžete odhalovat novinky na trhu.

Korunovační klenoty lze najít i v kuchyni, roli žezla a jablka však přebírá tyčový mixér z ušlechtilé oceli se dvěma rychlostmi, Alessi. O jeho design se postaral Stefano Giovannoni. Nákup hodný královny můžete realizovat v prodejnách Casa Bella.

Hodláte svým dětem dopřát zcela bezprašné prostředí, ve kterém žádná alergie nevítězí? Zkuste se zamyslet nad bezsáčkovým cyklonovým vysavačem D23 Allergy firmy Dyson. Po jeho zásahu bude vypadat každý dětský pokoj jako znovuzrozený.

je považujete za natolik samozřejmé, že si jejich přítomnost vlastně již ani neuvědomujete. I běžný kávovar se tak stává investicí, jejíž výnos je jasný již od počátku – čas! Večer stačí do zásobníků nalít vodu a připravit kávová zrnka a ráno vás už vzbudí vůně čerstvé kávy.

Výčet robotů však zdaleka nekončí. Na výběr jsou různé šlehače, mixéry, mikrovlnky, nudovače, odšťavňovače, pračky, sušičky a myčky nádobí. Patří sem i chladničky, mrazničky, digestoře či domácí vinotéky. Ovšem stejně jako u každé jiné, také koupě elektrospotřebiče vyžaduje rozvahu a patřičnou rešerši trhu. Nenechte se lákat lacinými nabídkami – na reklamách vás oberou o mnohem více peněz i času, než vůbec dokážou ušetřit. Současná ekonomická situace umožňuje oddělit zrna od plev. Pokud své „zrnko“ vyberete správně a budete se o něj patřičně starat, můžete plody sklízet každým rokem. Pokud ne, budete muset sázet pokaždé nanovo.

Digestoř nad plotnou je opravdu nutností, ale možná se již za léta jejího používání podepsala na vaší hlavě několika boulemi. Praktické řešení tohoto problému nabízí integrovaný odklápěcí odsavač par Miele DA 6 000 W. Tento neskonale elegantní lapač kuchyňských výparů obdržel cenu Best of the Best v soutěži Red Dot Design Awards.

Říká se „kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“, mělo by však spíš platit „kolikarychlostní mixér máš, tolikrát jsi hospodyňkou“. Artisan společnosti Kitchen Aid nabízí rychlostí hned deset! Navíc bude tento designový skvost ozdobou vaší kuchyně. Prodává Potten & Panen.

Víc hlav víc ví. Nebo také uvaří. Důkazem je nový automatický kávovar se dvěma hlavami CitiZ & Co. Design měl na starosti Antoine Cahen, pořádit jej můžete v butiku Nespresso.

Sociálně odpovědné investování – módní záležitost, nebo myšlenka s racionálním jádroem?

Sociálně odpovědné investování je přístup v souladu s hodnotami udržitelného rozvoje, a to jak k investování, tak i k následné péči o tyto investice. V současné době zažívá silný boom zejména v oblasti tzv. zelených investic. Jde o obchodování s akciemi společností zaměřených na některý z ekosektorů, jako jsou výroba alternativní energie nebo odpadové hospodářství.

Text Ing. Jan Maňák, MBA, Head of Asset Management for the Czech Republic and Slovakia, BNP Paribas Investment Partners
Fotografie Allphoto

Ačkoli má Evropa v sociálně odpovědném investování oproti zbylým světadílům náskok, v České republice budí tento specifický sektor spíše pobavení, a to platí jak pro laiky, tak aspoň částečně i pro odbornou veřejnost.

Kde se tedy skrývá sociálně odpovědné investování v České republice a co může potenciální investor od těchto specifických segmentů na trhu s investičními nástroji očekávat? Může mít česká veřejnost jiný než skeptický přístup k těmto investicím, když i malé dítě ví, že Země je modrá, a nikoli zelená?

Pro sociálně odpovědné investice se vžila zkratka SRI (Social Responsible Investment), popřípadě ESG, která popisuje její tři hlavní principy – tedy životní prostředí, sociální odpovědnost a Corporate governance.

Průměrný investor, pokud o SRI někdy slyšel, si obvykle představí akciové fondy, které investují do tzv. zelených technologií. Takové fondy do oblasti SRI určitě patří a dostalo se jim marketingově odpovídající podpory při časově omezeném úpisu specializovaných zajištěných fondů. To je ale velmi úzké pojetí těchto eticky alokovaných prostředků.

OTEVŘENÉ SRI FONDY

Produkty orientované na ekologické sektory už v minulosti překonávaly indexy typicky zaměřené na tzv. Small Caps, tady firmy s malou tržní kapitalizací, se stejným teritoriálním zaměřením. Segmenty jako úspory energií, obnovitelné zdroje, odpadové hospodářství nebo vodní hospodářství jsou zejména dnes mimořádně atraktivní, neboť podle odhadů analytiků jde patnáct procent globálně vynaložených prostředků v rámci stimulačních balíčků právě do těchto odvětví. A i Čína, dlouhodobě známá ignorováním ekologických aspektů podnikání, alokovala devět procent stimulačních prostředků na tyto „zelené“ segmenty.

Jakkoli je jejich ekonomický úspěch postaven na vládní podpoře (finanční i legislativní), „zelené“ technologie by mohly v příštích několika letech překonávat jiná odvětví. V USA se dokonce mluví o tzv. „Green New Deal“ v parafrázi na Roosevelťův stimulační balík ze třicátých let minulého století. Ze 787 miliard dolarů stimulačního balíčku je 106 miliard určeno na environmentální iniciativy.¹⁾

Nicméně SRI není jen životní prostředí. Jak si tedy představit další témata?

Fondy zaměřené na udržitelný rozvoj využívají vedle standardních, tedy finančních kritérií pro výběr cenných papírů do portfolia ještě další sadu měřítek, tzv. filtry, které testují přístup emitentů (zejména

firm) ke společenským aspektům podnikání.

Portfoliomanažeři sledují dlouhodobě chování firem v již zmíněných oblastech – přístupu k životnímu prostředí, sociální odpovědnosti a Corporate governance. Ta představuje systém, kterým je společnost vedena a kontrolována. Jedná se o soubor právních a exekutivních metod a postupů, které zavazují především veřejně obchodovatelné společnosti udržovat vyvážený vztah mezi ní a osobami, jež ji tvoří, a liší se sektor od sektoru. Například u těžebních firem filtry vyřazují ty příliš angažované v ještě nedávno populárních ropných pískách, protože tuto technologii považujeme za neefektivní a náročnou pro životní prostředí. Oproti tomu v oblasti sociální odpovědnosti dominují témata jako zneužívání práce dětí zejména v rozvojovém světě (sektor potravinářství) nebo péče o zdraví zaměstnanců (stavebnictví).

A dalším, v poslední době stále významnějším aspektem je dodržování pravidel SRI v oblasti Corporate governance. V nedávné době byla zveřejněna celá řada sporů akcionářů s managementy společností, zejména v oblasti odměňování vedení. Pozornost připoutaly nejen odměny v sektoru financí, ale i třeba ve společnosti Shell. V této těžářské firmě se vyplácely v posledních třech letech stále vyšší bonusy, a to i přes nižší než plánované výsledky. Akcionářům v poslední době dochází trpělivost, v případě Shelli například odmítli vahou 59 procent přijmout Zprávu o odměňování managementu. Neaktivněji vystupovali právě institucionální investoři. Akcionáři v podobných situacích nejsou osamoceni: vznikají specializované společnosti jako RiskMartics, které se zabývají analýzou citlivých rozhodnutí předkládaných valné hromadě emitenta.

Hlavními tématy v oblasti Corporate governance jsou tedy odměňování managementu společně s dostupností a nezávislostí členů představenstev, nezávislost kontrolních orgánů na výkonných funkcích a ochrana práv minoritních vlastníků.

Trhy teprve vstřebávají informace o excesech při řízení mnohých globálních firem a některá nefinanční kritéria začínají po vzoru SRI fondů nově uplatňovat i portfoliomanažeři, kteří ve svém portfoliu doposud žádný takový SRI fond nemají. U existujících investic se akcionáři emancipují a aktivizují a stále aktivněji chrání zájem investorů proti managementu.

Domnívám se, že plnění nefinančních kritérií bude stále významnější faktor. Větší růstový potenciál budou mít společnosti, které zůstanou transparentní, kde bude jasně čitelný rozhodovací proces

Pro sociálně odpovědné investice se vžila zkratka SRI (Social Responsible Investment), popřípadě ESG, která popisuje její tři hlavní principy – tedy životní prostředí, sociální odpovědnost a Corporate governance.

¹⁾ Studie Cerulli Edge z dubna 2009: globální trh na konci roku 2007 představoval 6,9 bilionu USD, přičemž na Evropu připadlo 54 procent tohoto majetku.

Vedle největších správců mají obvykle nějaký SRI produkt v kategorii zelených technologií i další společnosti, například Erste Sparinvest nabízí i v ČR v této kategorii ESPA Stock Umwelt.

a kterým se bude dařit vyvažovat vztah mezi všemi zainteresovanými stranami – většinovými i menšinovými akcionáři, managementem i zaměstnanci a věřiteli.

Skeptik může oponovat, že výkonnost takových společností v minulosti (měřeno výkonností akcií na trzích) nepřekonávala výkonnost firem ze stejných sektorů ignorujících tyto principy, a tudíž že investování do společností respektujících uváděná pravidla nepřináší dodatečnou hodnotu pro investory. Nezpochybují tato historická pozorování, jakkoli existují výjimky. Přístup k financování už ale nikdy nebude tak snadný, jako tomu bylo v právě končící dekádě, a plnění pravidel Corporate governance se do budoucna stane konkurenční výhodou při získávání kapitálu. A to jak ve formě vlastního jmění, tak ve formě dluhového financování na dluhopisovém trhu i v bankách. Argumentovat tudíž historickou výkonností je jako řídit auto podle zpětných zrcátek.

JAK JE NA TOM INVESTOR V ČESKÉ REPUBLICĚ?

Nabídka produktů orientovaných na SRI je již v ČR dostatečná. Z deseti největších evropských správců SRI fondů tu své fondy prodávají hned tři z nich – BNP Paribas, belgická KBC a Société Générale. Tito tři správci přitom mají 18,4procentní podíl na evropském trhu SRI podílových fondů pro drobné investory.¹⁾ Vedle nich mají obvykle nějaký SRI produkt v kategorii zelených technologií i další společnosti, například Erste Sparinvest nabízí i v ČR v této kategorii ESPA Stock Umwelt.

Konečný investor nebo portfoliomanážer dnes může řídit kvalitní portfolio SRI fondů všech tří základních tříd aktiv (akcie, dluhopisy, peněžní trh), jejichž manažeři uplatňují vedle finančních i nefinančních kritérií na emitenty ze všech sektorů. Dokonce pro ty, kteří neakceptují kreditní riziko společností, existuje fond zaměřený na vládní a nadnárodní emitenty. Měřítkem je v tomto případě například potírání korupce, prevence praní špinavých peněz nebo využívání ESG kritérií týkajících se sociální nebo environmentální výkonnosti (vzdělání, potírání chudoby, výdaje na zdravotnictví nebo obnovitelné zdroje). ČR je podle naší metodiky zařazena do prostředí, tedy neutrální třetiny, a fond ji tak jako emitenta dluhopisů akceptuje.

V oblasti zelených fondů pak existuje poměrně velký výběr akciových fondů zaměřených na společnosti ze zelených odvětví. Vedle těch regulovaných investujících do veřejně obchodovaných firem s významným podílem „zelených“ tržeb mohou kvalifikovaní investoři najít specializované fondy zaměřené na private equity (anglický pojem znamená

střednědobé až dlouhodobé financování poskytované za získání podílu na základním kapitálu podniků, jejichž akcie nejsou obchodovány na burze a jež mají potenciál pro tvorbu hodnoty v budoucnu), tedy veřejně neobchodovatelné nebo speciálně zaměřené „zelené“ hedge fondy. (Jde o speciální fondy téměř nepodléhající regulaci; jsou vysoce rizikovou investicí, která může přinést vysoký výnos, ale také vysokou ztrátu. Snaží se o absolutní výnos nezávislý na obecném ekonomickém vývoji a vývoji kapitálových trhů.)

Nevýhodou pro českého investora je (s výjimkou několika zajištěných fondů) absence SRI produktů plně zajištěných do české koruny. Předpokládám, že po uklidnění situace na rozkolísaných trzích se naše měna vrátí k růstovému trendu a posilování koruny bude ukusovat výkonnost fondů denominovaných v hlavních měnách. Osvícený korunový investor, který věří investičnímu příběhu SRI fondů, musí zvážit, zda SRI alfa, čili očekávaná nadvýkonnost fondu řízeného podle SRI principů oproti obdobnému běžnému fondu dostupnému také v české koruně, pokryje případné posílení naší měny vůči euru, ve kterém jsou tyto fondy nejdostupnější. Nebo zda mu investiční strategie takového fondu za případnou nižší výkonnost stojí.

A co na to distribuce investičních instrumentů? Podpora myšlenky SRI je zatím velmi slabá, žádná z nejvýznamnějších poradenských sítí ani žádné privátní bankovníctví (aspoň podle mých informací) nenabízí specializované portfolio s významnou měrou SRI produktů.

Zatímco na straně privátních bankéřů je hlavním důvodem uzavřená architektura, která jim většinou znemožňuje vybírat z širší nabídky externích správců, na straně poradenských sítí je problém ve snaze nerozšiřovat produktovou nabídku při nižší poptávce po investicích.

Přitom je patrné, že ke konci nevidané dekády dvou 50procentních akciových propadů hledá celý průmysl nové myšlenky, které by průměrného investora přesvědčily o tom, proč investovat. Jsem přesvědčen, že diverzifikované portfolio, sestavené převážně z produktů sociálně odpovědného investování, by mohlo být rozumnou odpovědí správcovského průmyslu na pokles důvěry konečných investorů i na úspěch pasivních produktů, jako jsou investiční certifikáty a ETF (indexové akcie neboli Exchange Traded Funds – ETF – jsou moderní finanční instrumenty, umožňující nákup celé báze zvoleného akciového indexu jedním obchodem).

Více informací naleznete na stránkách www.unpri.org/principles/.

Investujte do dětí pravidelně. Vyrastou dřív, než se nadějete.

Získejte
navíc
plyšovou žirafu
jako dárek!

PROGRAM
**SPORĚNÍ A
INVESTOVÁNÍ**

ČESKÁ
SPORĚTELNA
Je s vámi vždy.

Zapjte se v České spořitelně, jak zabezpečit do budoucna sebe i své blízké, splnit si sny a přání nebo mít peníze k dispozici v případě neplánovaných výdajů. Investujte pravidelně, nejlépe v měsíčních intervalech v rámci Programu spoření a investování a získáte ze svých úspor maximum.

Úzké uličky starobylé
Plaky zachycují
nejvěrněji původní Milos.
Přes den se místní
ukrývají před horkým
sluncem v chladu
kamenných zdí, večer
jsou ulice plné života.

Řecko: modrobílé vábení

Text a fotografie **Petra Doležalová**

Na pohled, který se mi naskytl, když nám paní domácí otevřela dveře, asi nikdy nezapomenu. Poměrně malý pokoj s jediným gaučem, nad ním abstraktní kresba v dřevěném rámu, na zemi poskládané barevné kameny a spící kocour Pepino. Přímo naproti vchodu vlají z otevřených okenic bílé závěsy do nekonečně modrého prostoru. Jednoduchá, ale přesto dokonalá „modrobílá galerie“. Vdechuji čerstvý vánek a snažím se rozeznat nezřetelnou linii oddělující nebe a moře.

Výstup na horu Castro se stává večerním rituálem mnohých návštěvníků.

Krásně slunečno je na ostrovech až do konce října. Moře je vyhřáté, přitom nejsou taková horka a dopřát si můžete sladké hrozny, broskve i melouny. Podzim je také ideální dobou pro výlety na kole, které si můžete půjčit přímo na místě.

Vítr, příboj a cikády – neúnavný orchestr, který je stálým společníkem Tiny a hostů jejího nevelkého penzionu na jižním cípu ostrova Milos. Učitelka angličtiny z Athén koupila před lety rozlehlý pozemek na téměř opuštěném cípu jednoho z nejhezčích kykladských ostrůvků a podle vlastního návrhu nechala postavit dům s terasovitou zahradou a prostornými apartmány. Hosté k ní jezdí od května do konce října a ona se pak s těmi posledními v sezoně vrací ke svým studentům na pevninu. Většina návštěvníků sem jezdí opakovaně, zamilovali si nejen klid a prostor tohoto soukromého ráje, ale i pohodu a pohostinnost majitelky, která každému z nich pravidelně nechává na stole kus upečeného koláče nebo třeba musaku. Každý večer nás vyzpovídá, kde jsme byli, a posílá nás na svá oblíbená místa do hor i k moři, abychom o nic nepřišli. Podobně jako před lety Anna z Kréty a další „paní domácí“ z rodinných penzionů tak přidává k zážitkům z neochvějně krásné přírody prosycené antickým duchem kus „pravého“ Řecka, dosud nezkaženého turistickým ruchem. A za ten si v pětihvězdičkovém hotelu nemůžete ani připlatit.

MILOS – OSTROV BAREV

Příliš se o něm nepíše, přesto patří k těm, které vyhledávají sami Řekové. Je menší a méně honosnou obdobou vyhlášeného Santorini, ovšem ani zdaleka ne tak „turistického“. Svůj původní ráz si zachoval mj. i proto, že na ostrov nelétá žádná pravidelná charterová linka a z Athén se sem nejlépe dostanete

trajektem. Plavba trvá pět hodin, ale odměna za náročnější cestu spojenou s předchozím nočním letem z Prahy se vynojuje už kousek od přístavu Adamas. Zatímco nás Tina odváží do svého rodinného penzionu na druhé straně Milosu, odkrývají se nám pohledy na poloprázdné pláže a malebná zákoutí vesnic. Žádné autobusy, žádné velké hotely, jen čilý ruch místních a hrstky turistů. Snad na každé druhé auto Tina zatroubí, přibrzdí a prohodí pár slov s jeho řidičem. Místní zvyk, typický pro řecké ostrovy. Když si toho někdo chce říct víc, klidně zastaví, a vůbec mu nevádí, že se za ním tvoří štrúdl aut. „Klid, jste na dovolené,“ otočí se na nás Tina v momentě, kdy se nám debata před námi zdá už poněkud dlouhá. Snažíme se tedy zapomenout na nervozitu z Čech a přizpůsobit se okolnímu rytmu, který plyne jen velmi pozvolna. Však ono se to někdy rozjede... Zatím se raději bavíme tím, kolik věcí naráz za volantem domorodci zvládnou. Pokřikují na známé v ulicích, pojidají gyros a k tomu telefonují. Dopravní předpisy jsou tu spíše doporučením než zákonem a červená na semaforu znamená dávat si pozor na ty, kdo jedou ze „zeleného“ směru. Takové chování řidičů je třeba brát na zřetel, ale ne se jím řídit – policisté tu pravidelně kontrolují pouze turisty, snad aby si to s domácími nerozházeli.

PLÁŽ POD MIKROSKOPEM

Podle barevné škály skal i kamenů se Milosu přezdívá ostrov barev, ale jeho největší pýchou jsou fantastické pláže. Písečné, kamenité, s bílými,

Přístřešky pro lodě
ve vesnici Mandrakia
jsou vestavěné
ve skalách.

I uprostřed léta
si můžete u moře
najít „to své“
soukromé území.

oranžovými oblázky, ale i zvláštní schované ve vápencových útvarch v místě zvaném Sarakinino. Každý den vyrážíme na skútru „objevit“ nějakou jinou a těšíme se, jaký pohled se nám otevře na konci úzké cesty s nenápadnou cedulkou jména pláže. Na tu nejmalebnější z nich – Kapros – dokonce slaňujeme průrvou mezi skalami. Viděli jste někdy pláž pod mikroskopem? Jako drahé kameny vypadají zrnka písku, které tu nasbíral vynálezavý umělec z Plaky. Zákazníkům je ve svém malém krámku ukazuje mnohonásobně zvětšené na laboratorním sklíčku nebo zasazené do abstraktních obrázků.

MALÝ OLYMP MILOSU

Už potřetí šplháme desítkami schodů na horu Castro, která vyčnívá nad horským Plakiasem. Stává se to jakýmsi večerním rituálem mnohých návštěvníků, kteří podobně jako my podlehlí pohádkové atmosféře města. V rozkvetlých, „načančaných“ zahradách před každým z malých bílých domků posedávají babičky a dědové v obvyklých černých šatech a usrkávají ouzo. Jak často asi sejdou po příkrých schodech ze svého království do města – napadá mě, když nemohu popadnout dech. Na zvonici pod kopcem se pokoušejí ze zdi malého kostelíku vylézt nezbední kluci a blízké ostrůvky ozařuje západ slunce...

Povznesení pohledem z božského Castra scházíme dolů, přímo do centra Plaky, uspokojit hladové volání dalšího z našich smyslů. Hřešit řeckou kuchyní je totiž zdravé! Až na konci hlavní uličky

je vyhlášená restaurace, kam chodí místní. Stejně jako v jiných zemích se tady vyplatí vyhnout se hostincům na promenádách a nechat si poradit od ostrovanů. Na rozdíl od nazzdobených turistických kaváren a restaurací tady sice nešplouchá moře, zato v kuchyni neodbudou ani salát. Šťavnatá sladká rajčata, kapary a především domácí sýr feta politý voňavým olivovým olejem se mi stávají drogou. Specialitou jsou pak nejenom klasické řecké dobroty jako musaka nebo pasticcio, ale hlavně čerstvé ryby a grilované chobotnice. A když pan hostinský přinese po jídle, jak je tu dobrým zvykem, ouzo nebo sladký meloun, odpustíme mu i rozvrzanou židličku, která se pokusila vřít do paměti naší kůže. Dřevěné židličky, většinou v modré barvě, s malým tvrdým vyplétáním, jsou v Řecku vůbec zajímavým fenoménem. Minimálně jedna noha je vždy jinak vysoká než ty ostatní a umně rozvrzané snad již vycházejí z truhlářské dílny. Svým roztomilým vzezřením působí romanticky a zlákaají nejednoho cizince, avšak běda těm, kteří mají šortky: brzy mají pocit, že se ocitli v sevření španělské boty. Prapůvod designu těchto židliček je nejasný, ale traduje se, že byly původně určeny pro pohanské Osmany jako odvěta za nabodávání na kůl. Řekové před Turky tak dlouho předstírali, že je to posezení komfortní, až si na to za ta léta sami zvykli a dnes to učí turisty.

RECEPT NA DLOUHOVĚKOST

V minulosti byly řecké ostrovy často napadány piráty, lidé si stavěli vesnice stále výše v bezpečí hor,

*Podle barevné škály
skal i kamenů se Milosu
přezdívá ostrov barev,
ale jeho největší pýchou jsou
fantastické pláže – písečné,
kamenité, s bílými,
černými, oranžovými
i růžovými oblázky.*

SVĚT NA DLANI

Kláštery jsou
tichými světy jinak
temperamentního
národa.

Po západu slunce se
ulice zaplní lidmi
a vůně z taveren stoupá
vysoko nad Plaku.

*Největším uměním,
které Řekové ovládají,
je držení siesty. Bez výčitek
si jdou každý den mezi
druhou a šestou hodinou
odpočinout.*

a proto starousedlíky u moře tolik nenajdete. Na kopcích je vystavěna i řada klášterů, podivuhodných mikrovětví několika mnichů. Jako uhranutí se ocitáme na prahu kláštera Agios Ioannis, který jsme z cesty málem přehlédli. Pootevřenými dřevěnými dveřmi opatrně vcházíme dovnitř a žasneme. Prostor je dokola obehnan hradbami, v jeho středu se krčí nízká, zvenku neviditelná kaple a tu lemují krásná zahrada. Pod nohy nám vbíhá trojice pejsků a z kaple šouravě vychází malá postava mnicha. Usměje se na nás a pokyne rukou, abychom si sedli na lavičku a vychutnali zdejší klid. V klášterech cítíme velkou přívětivost, i když mniši většinou s cizinci nemluví –

na rozdíl od většiny Řeků, kteří nezapřou svůj původ: jako potomci velkého řečníka Demosthena jsou vášniví diskutéři a to, že jim jejich znalost angličtiny nestačí, aby vyjádřili složitou myšlenku, jim vlastně ani moc nevádí. O to intenzivněji zapojují do diskuze vášnivá gesta a v žádném případě se nenechají v komunikaci nijak zarazit. Patří to k jejich mentalitě, stejně jako jejich schopnost přijmout bez řečí věci takové, jaké jsou. Zkrátka tu umějí žít. Říká se, že Řekové vděčí za svoji dlouhověkost olivovému oleji a červenému vínu. Já myslím, že je to spíš jejich přístup k životu, který je na rozdíl od nás, věčně uspěchaných, chrání a posiluje.

Jedinečnost řeckých ostrovů

○ Kolik že je vlastně řeckých ostrovů? V tom se oficiální zdroje rozcházejí. Francouzský knižní průvodce Michelin tvrdí, že 427 a 134 z nich je obydlených. Řecký průvodce od athénské nakladatelství Haitalis se přesnému číslu vyhýbá alibistickým „kolem pěti set“ a uvádí, že obydlených ostrovů je 169. Sami Řekové se ale v zeměpisu učí o celých dvou tisících ostrovech – i když do této sumy započítávají kdejakou skálu. V každém případě platí, že pokud se rozhodnete prozkoumat celé Řecko, máte do konce života co dělat. Každý z ostrovů vás překvapí svou osobitostí – jedinečnou kombinací památek, přírody,

atmosféry i specialit v tavernách. Jen při svém pátrání nehledejte inspiraci v nabídkách tzv. „specialistů“ na Řecko. Mohli byste být zklamaní hlučnou ulicí, přeplněnými plážemi nebo třeba diskotékou za rohem vašeho hotelu, o které se vám v cestovní kanceláři „zapomněli“ zmínit. Není divu, že z takových oblastí laskaví Řekové i se svou pohostinností utekli. Ta doposud „opomenutá“ místa našťastí obvykle nebývají pro cestovky atraktivní.

○ Souostroví Kyklady v Egejském moři tvoří celkem 34 ostrovů a ostrůvků. Kyklos znamená řecky „kruh“ a název vychází z toho, že všechny ostrůvky jsou v jakémsi kruhu, za jehož centrum

byl považován Delos, významné náboženské středisko celého Řecka.

○ Nejpopulárnějším ostrovem je Santorini, který patří mezi nejčastěji navštěvované ostrovy – podobně jako Mykonos nebo Lesbos. Největším ostrovem je Naxos, na kterém prý vyrůstal řecký bůh Zeus, z těch menších, doposud klidnějších, nám na Milosu doporučili Paros. V antických dobách byl Paros velice významný díky mramorovým lomům a s nimi související sochařské umělecké škole. Ze zdejšího mramoru pochází například athénská Akropole, Apollonův chrám v Delfách a údajně i Šalamounův chrám v Jeruzalémě.

Vysokou kvalitu dokazuje způsob prezentace surovin, kdy místo lístku dostanete kompletní výběr syrového masa téměř k osahání až na stůl.

Slunce na talíři

Zavzpomínejte na léto nad talířem marinovaných ančoviček nebo čerstvých ryb. Vůni grilu totiž na fotkách nezachytíte. Není nic snazšího, než si pro autentickou letní pohodu dojít. Nemusíte hned rezervovat letenku – stačí si zamluvit stůl v té správné restauraci. Pak už jen zavřít oči, domyslet si šumící moře, cikády a namísto vzpomínek se dostaví nové zážitky z fantastického jídla a příjemné atmosféry.

Text **Darina Siegllová** Foto archiv

Tři suroviny a dost – princip geniálně jednoduché italské kuchyně. Tím se řídí i úprava pokrmů v nové italské restauraci La Finestra in Cucina. Vládne jí Riccardo Lucque, šéfkuchař i neustále zaplněné pražské restaurace Aromi. A stejně oblíbená je i La Finestra. Díky kombinaci tří čerstvých špičkových sezonních surovin získáte dostatek silných chuťových zážitků, abyste o nich vyprávěli ještě za rok.

Ital s velkým srdcem a mlsným jazykem Riccardo Lucque je důkazem toho, že jeden šéfkuchař může zvládnout dvě restaurace najednou, aniž by v nich byla jediná převažovaná špagetka. Zatímco Aromi, kterou najdete na pražských Vinohradech, je postavená na tradiční italské kuchyni plné ryb a mořských plodů, menu v La Finestra vládne kromě fantastických domácích těstovin červené maso. Jeho speciální postavení i vysokou kvalitou dokazuje způsob prezentace, kdy místo lístku dostanete kompletní výběr syrového masa téměř k osahání až na stůl.

Zkuste šest týdnů uleželou hovězí roštěnou, kterou kuchař griluje přímo na kosti a podává tak, jak jí to sluší nejvíce. Jen s pár stroužky pečeného česneku a snítkou rozmarýnu. Nepotřebujete ani omáčku, ani přílohu, maso přetéká šťávou a chutěmi a je tak měkké, že jej můžete krájet tupou stranou nože. Podobně na tom jsou i tenké plátky telecí kýty. Jíte je pomalu, vychutnáváte si každé sousto, jemně jej přealujete na jazyku, necháváte jej rozpadnout a tajně doufáte, že to nikdy neskončí...

Díky kombinaci tří čerstvých špičkových sezonních surovin získáte dostatek silných chuťových zážitků, abyste o nich vyprávěli ještě za rok.

A hand is shown from the left, dropping several crumpled banknotes into a large, dark, mesh trash can. The trash can is overflowing with crumpled banknotes, and some are scattered on the surface in front of it. The background is plain white.

Inflace: *méně znamená více*

Růst inflace může znehodnotit příjmy či úspory, nebo snížit výnosy z investic, na druhé straně ovšem také třeba ulehčit situaci dlužníků.

Kupovat si dvoukilový chléb za 420 miliard marek jako ve dvacátých letech minulého století v Německu nebo platit jako donedávna v Zimbabwe miliardovými bankovkami připadá Čechům jako výjev z jiného světa. V někdejším Československu sice po liberalizaci cen v roce 1991 stoupla roční míra inflace na 56,6 % a několik dalších let zůstala dvouciferná, obecně však u nás vysoké inflaci pšenka nekvete. Čas od času poskočí výše, jako loni k sedmi procentům, pak ovšem zpravidla rychle klesá. Letos v červenci meziročně činila 0,3 %.

I nízká inflace, jejíž míra de facto vyjadřuje růst cen za určité období, ale snižuje reálné příjmy obyvatel. Jako v jiných případech tedy i tady platí, že méně (inflace) znamená více.

JAK VZNIKÁ INFLACE?

Příčinou růstu cen neboli inflace je nerovnováha na trhu, a to mezi celkovým množstvím peněz a objemem statků a služeb vyjádřeným právě v penězích, za které jsou směňovány. O tom, co přesně způsobuje inflaci – existují různé nerovnováhy na straně poptávky i nabídky – se stále vedou diskuze. Část ekonomů zdůrazňuje významnou roli státu při jejím řešení, jiní naopak upozorňují, že je to právě stát, jehož zásahy přímo či přeneseně zvyšují inflační tlaky. Může například trh deformovat dotacemi a regulací cen nebo tím, že tyto ceny uměle nastaví.

Důležitou roli hrají centrální banky, které mohou novými emisemi peněz, nebo naopak jejich stahováním z oběhu, zvyšovat, či snižovat míru inflace. Podle toho, jak nastaví základní úrokové sazby, se zase zpravidla odvíjejí „tržní“ úroky, za které poskytují klientům peníze banky, stavební spořitelny

Většina zemí řeší problémy spojené s finanční krizí či recesí finančními injekcemi.

nebo třeba i hypoteční ústavy. Vyšší úroky nutí firmy šetřit, a působí tedy protiinflačně. Jejich snižování naopak peníze zlevňuje a zvyšuje inflační tlaky.

Někdy ovšem centrálním bankám nezbyvá nic jiného, než vyhánět čerta ďáblem a sázet při boji s recesí či finanční krizí (jako například nyní v USA či v řadě dalších zemí) na menší zlo v podobě snižování úrokových sazeb a emisí levných peněz na úkor rostoucí inflace.

Podobně jako v řadě jiných zemí je i v České republice míra inflace odvozena od indexu spotřebitelských cen CPI (Consumer Price Index), který zachycuje pohyb cen ve stanoveném spotřebním koši. Český statistický úřad na jeho základě publikuje meziroční a meziměsíční míru inflace. Pokud tato data očistíme od změn regulovaných cen, daňových úprav a dalších administrativních opatření, dostaneme tzv. čistou neboli jádrovou inflaci.

NOMINÁLNÍ A REÁLNÉ VÝNOSY

Kdo chce zjistit, o kolik bere v novém roce víc, musí si od nominálního růstu mzdy odečíst právě míru inflace. Stejně je to u investic. Když dluhopisový fond klientovi za rok vydělá 3 % a inflace činí 5 %, je reálné v minusu. A naopak.

Ministerstvo financí odhaduje, že by letošní míra inflace mohla činit 1,1 %. Jestliže tedy některé banky nabízejí spořicí účty a jiné produkty úročené dvěma a více procenty, čeští investoři na tom zatím i po odečtení 15% daně po letech pustu mírně vydělají.

ČNB počátkem srpna snížila základní úrokové sazby na 1,25 %, což se může odrazit v poklesu úroků na trhu. Většinou těch, jimiž banky úročí citované účty. Řada bank ale bojuje o peníze klientů, čímž by tak teoreticky mohly zůstat jejich výnosy (po odečtení inflace a daně) kladné.

Většina zemí ale řeší problémy spojené s finanční krizí či recesí finančními injekcemi. Panují proto obavy, že inflace může časem opět růst. A možná i citelně.

Velmi důležitý je vztah míry inflace k úrokovým sazbám. Obvykle platí, že když inflace roste, centrální banky se jí snaží zbrzdit zvyšováním (základních) úrokových sazeb. Tato poučka ovšem naráží na některé problémy.

Růst úrokových sazeb zpomaluje hospodářský růst, což často vadí kvůli možné ztrátě popularity u voličů vládám jednotlivých zemí. Centrální banky, považované za „strážce čistoty ekonomiky“, jsou tak často pod tlakem. Stačí se podívat na současný vývoj ve světě. Řada centrálních bank snížila kvůli boji proti finanční krizi a recesii základní úroky na minimum, některé až na nulu. Pokud by se inflace opět stala velkým strašákem, budou schopny „podrazit“ křehkou ekonomiku zvyšováním sazeb?

Zatím je inflace v mnoha zemích nízká,

v některých dokonce i záporná. Při již zmiňované masivní finanční pomoci řadě ekonomik ze strany centrálních bank ale může její míra časem vzrůst, a to možná i dost výrazně.

Již bylo řečeno, že Česká republika nepatří k zemím, které dlouhodobě inflace sužuje. Nic na tom zatím nemění fakt, že je přes pokračující liberalizaci cenová hladina, z níž Česko vychází, trochu nižší než ve vyspělých evropských zemích; tento rozdíl by se měl postupně vyrovnávat. Je ovšem třeba počítat s případným „dovozem“ části inflace, hlavně v případě výraznějšího růstu cen importované ropy a dalších surovin.

INFLACE A INVESTOVÁNÍ

Míra inflace přirozeně ovlivňuje i výnosy investičních produktů. Obecně platí, že nejlepší lék na tento neduh představují tzv. reálná aktiva, tedy půda, nemovitosti nebo komodity. Nač spekulovat, když stačí nakoupit zlato, říká si řada českých investorů! Zájem o tento blyštivý kov, ale také o stříbro, případně další vzácné kovy nebo diamanty, roste. Vždy je ovšem třeba mít na paměti, že se s nimi obchoduje v dolarech: pokud by jeho kurz vůči koruně oslaboval, cena zlata na trzích by sice rostla, ale korunový investor by na tom mohl prodělat.

U akcií je situace komplikovanější. Pokud jde hospodářství nahoru, inflace jim pomáhá. Firmy totiž mohou vyšší náklady na suroviny či mzdy de facto promítnout v růstu cen zboží či služeb, které poskytují. Jejich zisky tak zůstávají minimálně stejné, nebo dokonce rostou. Jestliže ale ekonomika oslabuje, je vliv inflace na akcie negativní. Firma těžko může vyšší náklady přenést na někoho jiného, nebo jen v omezené míře, a její zisky stagnují či klesají.

Růst inflace a následně úrokových sazeb není příznivý pro fondy peněžního trhu nebo dluhopisové fondy. Úroky (kupony) dluhopisů, které mají fondy ve svých portfolích, jsou totiž zpravidla úročeny méně, než odpovídá růstu inflace. Těžko také někdo dostane dobrou cenu za dluhopisy, které vynášejí díky kuponům méně.

Fondy mohou tento problém částečně řešit nákupem krátkodobých dluhových cenných papírů, i ty však zpravidla za růstem inflace zaostávají, takže jde jen o částečné řešení. Zajímavější jsou dluhopisy s pohyblivou úrokovou sazbou, respektive dluhopisy vázané na inflaci. Těch je ovšem v Česku – alespoň prozatím – nedostatek.

Za růstem inflace logicky zaostává také zvyšování úroků u běžných či spořicích účtů v bankách. Ani ony ale nepředstavují ideální řešení, jak by měl občan reagovat na rostoucí inflaci.

Zvyšující se inflace by se měla naopak promítat do cen reálných aktiv, zajímavé proto mohou být investice do nemovitostí, půdy a komodit.

Růst inflace navíc zvýhodňuje občany, kteří splácejí úvěry založené na pevně stanovených úrokových sazbách. Teoreticky lze podobný úvěr získat již dnes. Nikdo ale neví, zda a kdy, případně kam až inflace a následně úrokové sazby porostou. Třeba se nakonec ukáže, že jsou obavy části odborníků z budoucí vysoké inflace zbytečné. Podobná strategie má tedy svá rizika. Banky jsou navíc při poskytování úvěrů stále vybíravější a zdaleka ne každý ho může získat. Přesto je třeba s vlivem inflace na úspory či investice počítat i v době, kdy není její výše velkým strašákem.

Kdo chce zjistit, o kolik bere v novém roce víc, musí si od nominálního růstu mzdy odečíst právě míru inflace. Stejně je to u investic.

A člověk *stvořil kluby...*

V anglických detektivkách se můžete často setkat s distingovanými gentlemany popíjejícími přesně v pět odpoledne silný čaj v klubu, kam je ženám vstup zakázán. O něco lépe než britské ladies na tom byly dámy v Čechách za první republiky – nad jejich členstvím v turistickém či sportovním klubu se nikdo nepozastavoval. Klubismus však není doménou pouze let minulých. Existence klubů, a to i finančních a investičních, se jako tenká červená linie vine historií lidstva až do současnosti.

Text Petr Prokopec Fotografie Allphoto

Vedle klubů s jasnými pravidly tvořily další skupinu kluby sportovní, literární a investiční, které se nescházely pravidelně na stejném místě.

Něžnému pohlaví bylo povoleno zakládat kluby až s obecným rozšířením jeho práv. Záhy se tak objevily především vyšší kroužky.

Moderní doba výrazně pootočila žebříčky hodnot, dva lidské povahové rysy se však zřejmě nikdy nezmění. Tím prvním je úsilí o co největší bohatství, ať již materiální či duchovní, druhý představuje snaha setkávat se s podobně smýšlejícími jedinci. Obě tyto touhy přitom budou v lidstvu přetrvávat až do jeho skonání. I proto jsou sociální internetové sítě typu Facebook natolik populární. Stejně tak ovšem řada lidí vstupuje do úzce zaměřených klubů a sdružení. Důvodem je přání něčemu se naučit a něco dokázat, ale i touha po pocitu sounáležitosti. Tak je tomu již po tisíce let.

Vůbec první kluby se objevily v období mezi perskými a peloponéskými válkami v polovině 5. století před Kristem. Zaměřením zcela odpovídaly své době – byly politické a sdružovaly výhradně vysoce postavené měšťany. Říkalo se jim hetairies. Ne všude však vzbuzovaly důvěru – Aristoteles v nich dokonce viděl hrozbu: obával se rozdělení společnosti. Za pravdu mu dávala mnohá spiknutí a konspirace, jež měly svůj zárodek právě na shromážděních některého z politických klubů. Jeho výroky „Budu nepřítelem těchto lidí a udělám vše možné, abych jim uškodil“ se tak nelze divit. Dá se však předpokládat, že během pouhých dvou století by svůj názor změnil.

DEJME SI SPOLEČNOU VEČEŘI A DRINK

Postupně totiž začaly vznikat vedle klubů politických a náboženských i kluby sportovní, které sice mezi sebou také konfrontovaly různé skupinky lidí, jenže přátelskou cestou. Masová popularita klubismu nastala v 17. století v Anglii. Básník Thomas Occleve se ve svém díle zmiňuje o klubu „Členové dobré společnosti“, do kterého sám patřil. Termín klub přitom vysvětluje jako synonymum pro společenství, ačkoli podstatou spolku byla spíše neformální setkání za účelem společné večeře či popíjení. Za členství

v klubu se ovšem již v té době platily poplatky. I William Shakespeare se každý první pátek v měsíci scházel s obdobně smýšlejícími literáty v taverně Mermaid na Bread Street. Tento klub, určený pouze mužům, existuje na stejném místě dodnes, stejně jako řada dalších, např. White's, Brook's, Arthur's nebo Boodle's.

Příchod 18. a 19. století rozdělil klubismus na dva proudy. První z nich představovaly kluby, jež – podobně jako ty nejstarší – měly dána jasná pravidla a vyhrazeny salonky kaváren či taveren. Rostoucí počet odlišných pracovních příležitostí se postupně projevoval v jejich různorodém zaměření: počínaje vojenskými přes právnícké, doktorské, školní až po zájmové.

Druhou skupinu tvořily zejména kluby sportovní, literární a investiční, které se nescházely pravidelně na stejném místě. Většinou se jejich členové svolávali za konkrétním účelem. Třeba právě z důvodu příprav lukrativního obchodu, který by pro jednotlivce mohl být velkým soustem. Vycházelo se přitom z genzí obchodníka Katona, který zemřel v roce 49 př. n. l. Tento duševně velmi zdatný Říman přesvědčoval svých padesát spoluobčanů, aby nastavili svou loď samostatně, ale aby svůj kapitál spojili. Každý by tak vlastnil jednu padesátinu každé lodi. Pokud by se potopila loď patřící jednotlivci, mohl by rázem skončit „na dlažbě“, v případě podílňictví by však ostatní svým ziskem tuto ztrátu vykompenzovali.

Z ANGLIE DO CELÉHO SVĚTA

Instituce klubů se z Velké Británie záhy rozšířila do všech anglicky mluvících zemí, s ohledem na tehdejší postavení žen však byla jejich podstata čistě gentlemanská. Něžnému pohlaví bylo povoleno zakládat kluby až s pozdějším obecným rozšířením jejich práv (kupříkladu o právo volební). Záhy se

tak objevily především vyšší kroužky – zatímco pánové si užívali v pokerových, golfových, kriketových či doutníkových klubech. Z Anglie vycestovala tato móda nejdříve za oceán do Ameriky, kam dorazila po válce o nezávislost. Jedním z prvních zde založených klubů byl Hoboken Turtle Club z roku 1797.

Kontinentální Evropa se zpočátku nového trendu příliš nechtala, první spolky zaměřené na politiku se objevovaly pouze sporadicky v období Velké francouzské revoluce. Teprve v polovině 19. století se s rozmachem v Rakousku-Uhersku začaly kluby objevovat i v Čechách.

Jedním z neznámějších spolků té doby na našem území se stal Americký klub dam založený Annou Náprstkovou, matkou Vojtěcha Náprstka – zakladatele někdejšího Českého průmyslového muzea, nesoucího dnes jeho jméno. Zatímco klub Anny Náprstkové byl zaměřen především na podporu sociálních vrstev, tehdejší pánské spolky podmiňovaly své členství vyšším společenským postavením. Nižší vrstvy proto zakládaly spíše sportovní kluby, jako jeden z prvních se v roce 1850 objevil Lodní klub. Fotbalové a hokejové kluby, které jsou v současnosti nejpobulárnější, byly poprvé založeny až o čtyři desetiletí později, stejně jako kluby lyžařské nebo tenisové.

ŠKATULATA, HEJBEJTE SE!

Příchod 20. století přinesl všeobecný rozmach klubismu, kromě rozšíření zájmových skupin došlo i k vzájemnému prolínání. Dámy tak nyní bez ostychu zakládají pivní či automobilové kroužky, zatímco muži se neváhají společně učit třeba platení košíků.

Investiční kluby přitom jako by i v tomto období změn měly jakousi výsadu. Bez ohledu na pohlaví se jeho členové setkávají, aby se vzdělávali v oboru a získali tak informace o tom, která z investičních příležitostí je právě pro ně ta ideální.

Základní typy klubů

KDO CHCE SVLKY BÝTI, MUSÍ S NIMI VÝTI. STARÉ ZNÁMÉ PŘÍSLOVÍ JAKO BY ODRAŽELO NEZVRATITELNÝ FAKT – ČLOVĚK JE TVOR SPOLEČENSKÝ A JAKO TAKOVÝ POTŘEBUJE NĚKAM PATŘIT, NĚCO TVOŘIT A NĚKAM SMĚŘOVAT. A TAK, JAKO JSOU ROZMANITÉ LIDSKÉ ZÁJMY, EXISTUJÍ I RŮZNÉ SPOLKY PRO PODOBNĚ SMÝŠLEJÍCÍ ČLENY. NEJROZŠÍŘENĚJŠÍM TYPEM JSOU KLUBY UNIVERZÁLNÍ, KAM MÁ PŘÍSTUP PRAKTICKY KDOKOLI. PODSTATOU JE SNAHA O GLOBÁLNÍ POROZUMĚNÍ A MOŽNOST POPOVÍDAT SI. MNOHEM VÍCE VYMEZENÉ JSOU JIŽ KLUBY ŠKOLNÍ, URČENÉ POUZE STUDENTŮM. JEJICH ČLENOVÉ POZDĚJI ČASTO ZALOŽÍ SVŮJ VLASTNÍ KLUB. TŘEBA PROFESNÍ, SLUČUJÍCÍ DOKTORY, VĚDCE NEBO BARMANY. ZA ELITU KLUBISMU JSOU POVAŽOVÁNY PÁNSKÉ A DÁMSKÉ SPOLKY, DO NICHŽ BYL AŽ DO ŠEDESÁTÝCH LET MINULÉHO STOLETÍ ZAKÁZÁN PŘÍSTUP NÍZKÉ A STŘEDNÍ VRSTVĚ SPOLEČNOSTI. TY SE TAK MOHLY SETKÁVAT POUZE V KLUBECH SPORTOVNÍCH NEBO V ZÁJMOVÝCH A OSOBNÍCH SKUPINÁCH. POSLEDNÍ DVA ZMIŇOVANÉ KLUBY JSOU PŘITOM ZALOŽENY NA ÚČASTI NĚKOLIKA MÁLO PŘÁTEL, KTEŘÍ SE SPOLEČNĚ VĚNUJÍ SVÝM OBLÍBĚNÝM AKTIVITÁM.

TOP RELAX

Mráz, *nebo seno?*

Dvě účinné procedury na těžko uvěřitelném principu.

Pobyt v hlavní komoře s teplotou -110°C trvá od třiceti sekund do tří minut. Sleduje vás terapeut pomocí kamery a přes mikrofon je s vámi neustále ve spojení.

*Co léčivého může
být na mrazu
nebo na senu?
Mrazivá a technická
kryoterapie a její
protiklad v podobě
tradiční, ryze
přírodní senné
lázně však mají
jedno společné –
citelně vám
prospějí. Můžete
se o tom přesvědčit
v nedalekém
Tyrolsku.*

Text **David Horák**
Fotografie **archiv**

KRYOTERAPIE – LÉK NA BOLESTIVŠEHO DRUHU

Polárium v hotelu Lamm v Seefeldu je jediné svého druhu v tyrolských hotelích. Co tato komora s teplotou $-110\text{ }^{\circ}\text{C}$ dokáže?

Chlad tiší bolest. Na bouli přiložíte sáček s ledem a trýzeň odeznívá. Chlad kromě toho působí i protizánětlivě. Takzvaná kryoterapie tohoto efektu využívá k podpoře výkonnosti, odbourávání stresu, ale také při chronických potížích s klouby nebo páteří, revmatických nebo neurodermatických potížích. Vystavení tak velkému mrazu značně mobilizuje srdce, aktivuje krevní oběh i hospodaření organismu s energií. Při $-110\text{ }^{\circ}\text{C}$ se terapeutický účinek dostane i k hlouběji lokalizovaným centrům bolesti.

Před vstupem do polária vám změří krevní tlak a personál s vámi nacvičí správné dýchání – krátký nádech a dlouhý výdech. V první komoře, při teplotě $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$, si nejprve zvykáte na chlad. Polonahá v teniskách budete vystavena této extrémní situaci. Ale žádný strach: mráz je velmi suchý a na kůži nejprve způsobuje nanejvýš svědivý pocit. V následující komoře pak musíte ujit dvě kolečka při teplotě $-60\text{ }^{\circ}\text{C}$. Důležité je právě zůstat v pohybu, což stabilizuje krevní oběh! Třetí komora je pak tou hlavní s teplotou $-110\text{ }^{\circ}\text{C}$. Pobyť v ní trvá od třiceti sekund do tří minut. Sleduje vás terapeut pomocí kamery a přes mikrofon je s vámi neustále ve spojení. Může vás tak například průběžně informovat o zbývajícím čase. Po uplynutí stanovené doby se pak přes předcházející komory vracíte zpět. Následuje odpočinek. Klidová fáze po mrazivé kúře je nezbytná! V podstatě je to podobné jako u sauny. Jen obráceně...

NA VLASTNÍ KŮŽI

I kdybyste o blahodárném vlivu holomrazu nakrásně věděla vše, málo platné: jakmile stanete před tou mrazivou komnatou, znejistíte. Dvě minuty v minus 110 stupních Celsia. To že má být zdravé?

Oblečení je sporé – plavky, pevné boty, rouška na ústa a nos, rukavice a čelenka. Terapeutka Isabela mi měří tlak a směje se, že hodnoty prozrazují nemalou nervozitu. „Však ono to nebude tak zlé,“ uklidňuje mě. Doufejme. Jde se na věc!

Zavírají se za mnou dveře první komory, kde vládne minus patnáct stupňů. Místnost přitom připomíná spíš menší saunu bez lavic i polévacích kamen. Je tu šílená zima.

Druhá komora. Dveře se otevrou a hned zas zavrou. Minus 60 stupňů. Rozdíl 45 stupňů je sotva znát, opět udělám dvě kolečka.

Hotel Lamm v Seefeldu zaujme moderním designem, citlivě zasazeným do romantického okolí.

Vedle polária, jediného svého druhu v tyrolských hotelích, disponuje hotel moderním spa, beauty a wellness zázemím pro efektivní odpočinek.

Pomyslnými držiteli patentu tzv. senné lázně jsou sedláci, kteří blahodárné účinky alpského sena s velkým podílem léčivých bylin pociťují po staletí při senosečích na vysokohorských pastvinách.

A teď to přijde, třetí komora, minus 110 stupňů Celsia! Hotová sibérie. Musím hlavně chodit, pořád pěkně dokola. „Třicet sekund máte za sebou,“ jáásá Isabellin hlas z reproduktoru. Terapeutka mě celou dobu sleduje u sebe na monitoru. Ale čas jako by náhle zamrzl. Z úst vychází mrazivá pára. Jen nezastavovat a někde se nepřilepit. Na kůži cítím mravenčení, od hlavy až k patě se do mě pouští plíživá bolest a obestře celé tělo jako jinovatka.

„60 sekund,“ oznamuje radostný hlas zvenčí. „Všechno v pořádku tam u vás?“ – „Zatím vydržím.“ Chodím dokola jako tygr v kleci a o svých pocitech mám jasno – už mě bolí celé tělo.

Místní rekord v kryokomfoře drží šéfka hotelu, která na mrazu vydrží rovně čtyři minuty. Dělá to skoro každý den a cítí se „jako rys“.

Jedna minuta čtyřicet pět sekund, mám dost. A teď stejnou cestou zpátky. Dveře se otevírají a zavírají, jdu vstříc svobodě, teple u usměvavé Isabelle. Dostávám koupací plášť a uléhám v odpočívárně. Blaženě taji. A skutečně – tak svěže jako teď mi už dlouho nebylo. Čistá hlava a kůže jako znovuzrozená. Až mě napadá, že na mráz půjdu zítra znova.

SENNÁ LÁZEŇ

Známejší je při procedurách využití tepla. Když vám zrovna nevyjde počasí, na procházce nebo na sjezdovce na ledovci se do vás i kvůli únavě snadno pustí lezává zima. Grog ani Jagertee už tělo na

plnou „provozní“ teplotu nezahřejí. Mnohem větší šance ale máte v tzv. senné lázni. „Je to jako živý pramen,“ přihřívá si polévku šéfka hotelu Diana v tyrolském Seefeldu. Patent na proceduru, kterou s úspěchem nabízí svým hostům, ale rozhodně nemá. Jeho pomyslnými držiteli jsou sedláci, kteří blahodárné účinky (alpského) sena pociťují po staletí při senosečích na vysokohorských pastvinách. Když večer uléhali do sena obsahujícího velký podíl nejrůznějších léčivých bylin, cítili, jak se únava po těžké práci doslova vytrácí z těla.

A není to jen pocit – léčivá síla alpského sena si prokazatelně poradí s lehkými revmatickými obtížemi a díky uvolněnému oxidu uhličitému také snižuje krevní tlak. Kromě toho tím, že se v hřejivé senné lázni vypočíte, zlepšíte i funkci ledvin, o celkovém uvolnění nemluvě.

KOUZLO HORSKÝCH BYLIN

Seno obsahuje cukry, bílkovinu, minerální látky, stopové prvky a éterické oleje. O tyto přísady je obohacují byliny, které sice znáte, ale u nás na ně nenarazíte: hořec sněžný, lakušník okrouhlý, alpská pomněnka, dobromysl nebo žlutá rostlina podobná sedmikrásce známá jako arnica montana. Posledně jmenovaná rostlina má významné léčivé a kosmetické účinky. Posiluje krevní oběh a kosmetické firmy ji přidávají do koupelových přísad, peelingových krémů, mastí i bylinných olejů.

Přejdete-li do „vyšších pater“ Alp, přivítají vás další zástupci pestré alpské přírody. Na slunných stránkách od 1 500 metrů výš roste protěž alpská, která se stala symbolem horolezců. Takzvaná „alpská hvězda“ či „ledová královna“ se nachází i ve výškách 3 400 metrů. Protěž se ve svém přirozeném prostředí musí vyrovnat se silným UV zářením, nízkým atmosférickým tlakem a extrémními výkyvy teploty i vlhkosti vzduchu. Po tisíce let si proto vytvářela účinné ochranné látky, aby mohla prokázat svůj blahodárný vliv člověku. Kromě hojivých a protizánětlivých účinků má schopnost vázat volné radikály, takže pomáhá vyhlazovat pleť a zpomaluje tvorbu vrásek.

Alpská wellness však využívají i bylinky, které tělu vracejí vitalitu a oddalují stárnutí – šalvěj, heřmánek, měsíček a třezalku. Společně s dalšími produkty místní přírody, například medem, propolisem, svištím olejem, kozím mlékem a syrovátkou, se využívá jejich účinků ke koupelím, vodoléčbě, uvolňovacím masážím či tělovému peelingu. Co takhle zkusit tyrolskou sennou koupel? Podle tradice byste se měla vypočít v čerstvě posekané trávě z alpských pastvin. Tahle kúra se dnes provádí tak, že se seno po hodině namáčení v teplé vodě rozloží ve vaně. Pak vás do něj zabalí a ponoříte se do vodní lázně o teplotě 42 stupňů Celsia. Senná lázeň zmírňuje revmatismus, bolesti svalů a navíc stimuluje mysl. Vyzkoušet můžete i relaxační koupel v syrovátce nebo se uvolnit v lázni s olejovou břídlicí.

Tyrolské terapie

○ **Kryoterapie** stojí 30 eur. Cena za osobu a noc je 100 eur. Prodloužený víkend se čtyřmi noclehy vás přijde na 440 eur, cena pak zahrnuje i pět kryoterapií, masáže, cvičení a další procedury. www.alpenmedhotel.com

○ **Senná lázeň** s dalšími procedurami, stojí ve víkendovém balíčku (se dvěma noclehy) 175 eur. Cena za osobu a noc je 50 eur. www.hotel-diana.at
○ Další informace o oblasti najdete na www.seefeld.com a www.tyrolsko.cz.

Sezonní menu

Text **Petra Doležalová** Fotografie archiv

Designblok

Letoší Dny designu v Praze se opět konají v prvním říjnovém týdnu. Mezi účastníky Designbloku 09 naleznete výběr těch nejlepších showroomů, prodejen a galerií s designem, interiérem a módou. Součástí přehlídky jsou prezentace módních návrhářů, designérů a studií, škol, institucí i výrobců. Díky své návštěvnosti je jednou z největších společenských akcí na území hlavního města – zájemci o moderní design se jím letos mohou pokochat na 63 místech po celé Praze. Pořadatelé ve spolupráci s partnery v čele s Českou spořitelnou připravují pro návštěvníky také bohatý doprovodný program. 6.–11. října, Praha, www.designblok.cz

Festival otevřených sklepů na Mikulovsku

Již třetím rokem pořádá Nadace Partnerství ve spolupráci s Českou spořitelnou Festival otevřených sklepů. Tentokrát vás pod heslem „Vino a kultura ve sklepech jižní Moravy“ zve na Mikulovsko. V atmosféře babího léta a pozdních sběrů vás přivítají vinaři v historickém Mikulově a dvou malebných obcích na úpatí Pavlovských vrchů, Bavorech a Perné. Většina z více než 20 zúčastněných vinařů a vinařství v této jedinečné lokalitě otevře své sklepy vůbec poprvé. 17.–18. října, www.otevreneskupy.cz

Beauty Styl

8.–10. října přiláká letňanské výstaviště v Praze všechny milovníky a milovnice krásy a půvabu. Uskuteční se zde totiž 1. mezinárodní veletrh kosmetiky, estetiky, kadeřnictví, nehtového designu, bižuterie a módních doplňků – Beauty Styl. Pro návštěvníky je přichystán bohatý doprovodný program, jemuž kraluje soutěž o nejdokonalější nalíčení a úpravu nehtů CODA – Cosmetics Design Awards. Souběžně s veletrhem Beauty Styl proběhne veletrh WELLNESS BALNEA, mezinárodní veletrh zdravé výživy, biopotravin a potravinových doplňků HARMONIE a FITNESS EXPO. www.terinvest.com

Jak obohatit firemní kulturu?

Kurzy zaměřené na koučink, lektorskou činnost, krizové poradenství, stres management, pozitivní rozvoj osobnosti, vedení a budování týmů a řadu dalších pořádá Tamara Polanski, společnost nabízející komplexní systémové poradenství. Přináší také jednu novinku: metodu selfness a selfkoučink, která také na vztazích k financím ukazuje, jak jsme sami k sobě zodpovědní, jak jsou všechny životní role propojené a pro nás důležité, co nám přináší, co od nich očekáváme... A také co můžeme změnit, abychom se v každé roli cítili stále lépe. www.tamarapolanski.net

Úspěšné ženy

Ačkoli světu boháčů dominují muži, magazín Forbes dokázal vloni napočítat i 99 miliardářek. Pouhá desítka z nich se ke svému jmění dopracovala vlastním úsilím. Finanční server Peníze.cz nově uvádí seriál o osobnostech, kterými by podle expertů Forbes rozhodně stálo za to se inspirovat. Během prázdnin tak představila Věra Tůmová nejznámější moderátorku světa a herečku Oprah Winfrey nebo autorku knih o Harrym Potterovi Joanne K. Rowling. Další osudy zajímavých žen naleznete v rubrice Podnikání na stránkách www.penize.cz.

Mistrovská díla starého a nového umění v aukci

Aukční síň I. Art Consulting pořádá 39. aukci obrazů a plastik, která se pod názvem Mistrovská díla „starého a nového umění“ bude konat v neděli 4. října v pražském Paláci Žofín na Slovanském ostrově. Kdo by propásal tuto příležitost, bude si moci své vlastní umělecké dílo pořídit na další chystané akci této aukční síně s exkluzivní nabídkou vybraných děl, nazvané Evening sale, která proběhne 25. listopadu v Topičově salonu v Praze. www.acb.cz

Kulturní tipy

Program odstartuje Iva Bittová s retrospektivním programem, doprovázená Pražskou komorní filharmonií.

Struny podzimu

V pořadí 14. ročník pražského festivalu Struny podzimu přináší po dobu devíti podzimních týdnů deset koncertů. V duchu svého motta „zážitek z objevování“ nabídne starou i klasickou hudbu, jazz či mix hudebních žánrů a world music, nebudou chybět ani festivalové premiéry či scénická produkce. Program odstartuje Iva Bittová s retrospektivním programem, na němž ji doprovodí Pražská komorní filharmonie. Za událost začátku sezony je považována česká premiéra hudební performance německého skladatele Heinera Goebbelse Schwarz auf Weiss neboli Černé na bílém. Na festivalu se dále představí například Ondřej Pivec, Gil Shaham či jazzová královna Cassandra Wilson.

www.strunypodzimu.cz

22. září–20. října

Tvůrcem originální divadelní hry je legendární autorská dvojice Michal Horáček a Petr Hapka.

Tom Jones v Praze

Tom Jones má výjimečnou schopnost zaujmout posluchače obou pohlaví napříč generacemi, příznivce hlavního proudu stejně jako okrajových žánrů. Patří k zásadním interpretům 20. a 21. století. Slavný velšský rodák začal v šedesátých letech minulého století jako rockový zpěvák a bubeník; je považován za jednoho z kmotrů moderního soulu a ovlivnil nejednu současnou hvězdu. Na koncertním turné zazní největší hity Toma Jonese od šedesátých let do současnosti. V Praze můžete tuto živoucí legendu spatřit 10. listopadu.

www.o2arena.cz

Kudykam

Kudykam je divadelní hra o symbolických 2 009 verších, které se zpívají i mluví. Jejimi tvůrci jsou pánové Michal Horáček a Petr Hapka, kteří formu svého hudebně-básnického díla sami označují jako „lyrikál“. Dějovou linii představuje duchovní cesta hrdiny Martina. Ten stojí před rozhodnutím, zda se spokojit s danými jistotami, anebo se vyklonit do nejistoty a do víru příležitostí i hrozeb, které tuší za dveřmi svého pokoje. Bude vědět kudy kam? Na cestě ho čeká mnoho překážek, největší boj ale musí svést sám se sebou.

www.kudykam.net

22. 10. 2009, hraje se celý listopad, v lednu a březnu 2010 na jevišti Státní opery

Jazz v Bratislavě

Jubilejní 35. ročník Bratislavských jazzových dní nabídne 23.–25. října nezapomenutelný zážitek nejen milovníkům klasického jazzu, ale i funky či souljazzu. Mezi hlavní hvězdy patří portugalská jazzová diva Maria João. V podání Maria João Quintetu představí svoji nezapomenutelnou show ovlivněnou rodným Portugalskem, okořeněnou stylem fado a brazilskými rytmy.
www.bjd.sk

Text **Jana Cihlářová** Fotografie archiv

Přestože autory spojuje země jejich původu, kterou je Finsko, a všichni tři se narodili v roce 1969, je to vůbec poprvé, kdy se budou moci setkat a pracovat na společném výstavním projektu.

Richard Müller – Best of Tour 2009

Richard Müller plní koncertní sály i hudební kluby již od roku 1984. Po čtyřech letech nyní vyráží na nové turné. Chystané koncerty slibují výjimečnou hudební show, která bude nejen prezentací jeho hudební kariéry, ale dotkne se i jeho života. Hudební prožitek umocní projekce a vizuální efekty.
www.ticketpro.cz

4.–12. října

Severská vize architektury, designu a veřejného prostoru

Brněnský Dům umění vystavuje od 23. září do 1. listopadu v Domě pánů z Kunštátu nejnovější tvorbu Samiho Rintala, Dagura Eggertssona a Samuliho Naamanky. Samuli Naamanka je designér a technologický inovátor. Dagur Eggertsson a Sami Rintala tvoří autorskou dvojici pohybující se mezi výtvarným uměním a architekturou. Každý z nich je výraznou a respektovanou osobností na mezinárodní umělecké scéně. Přestože je spojuje země jejich původu, kterou je Finsko, a všichni tři se narodili v roce 1969, je to vůbec poprvé, kdy se budou moci setkat a pracovat na společném výstavním projektu. Výstava je součástí festivalu skandinávské kultury v Brně NORD a kromě dosavadní tvorby vytvoří prostor pro vzájemnou kombinaci odlišných tvůrčích pohledů.
www.dum-umeni.cz

Neochota ke změně *se může vymstít*

„Působil jsem již jako externí poradce prezidenta republiky, předsedů vlád a řady ministrů, poprvé jsem ale mohl sledovat zblízka vládní politiku v době globální recese,“ říká člen Národní ekonomické rady vlády a šéf kanceláře České spořitelny pro EU **Petr Zahradník**.

Text **František Mašek, Finmag** Fotografie **Petra Doležalová**

Jako člen Národní ekonomické rady vlády (NERV) jste poznal zákulisí vládní politiky. Co vám to dalo?

Nešlo zdaleka o první příležitost, kdy jsem nahlížel do tohoto zákulisí. Nikdy jsem se sice aktivně politicky neangažoval, spolupracuji ale s řadou domácích i evropských politiků a veřejně činných osob. Byl jsem externím poradcem prezidenta republiky, několika předsedů (nejen českých) vlád a řady ministrů. Poprvé jsem však mohl zblízka sledovat vládní politiku v době globální recese. Jako člen NERVu jsem získal i některé neveřejné informace a viděl souvislosti, které jsem neznal. Hodně mne obohatily i diskuze členů rady.

Která z protikrizových opatření navržených NERVem pokládáte za nejúčinnější?

Jde o různé úlevy a podpůrná opatření v oblasti daní, příspěvků na pojištění či změny odpisových pravidel, jednodušší pravidla pro podnikatele a maximální využití fondů EU právě v době recese. Většina z nich již byla zavedena, nebo se průběžně zavádějí.

Přinesly ale závažný problém. ČR sice rovnoměrně rozdělila vcelku umírněná stimulační opatření mezi rozpočtové příjmy a výdaje, přesto přispěly k drastickému zhoršení stavu veřejných financí,

které je třeba řešit. Nikoli během dnů a týdnů, ale v urgentním případě měsíců a dál spíše let. Systém našich veřejných financí dlouhodobě neodpovídá potřebám ani očekávané struktuře společnosti za 10, 20 či 30 let. Pokud nepřijde změna, může se to dalším generacím vymstít.

Novou výzvu pro vládu představuje i nezaměstnanost. Zdá se, že větší ekonomický propad již nepřijde, hospodářství bude ale zřejmě relativně dlouho stagnovat. A míra nezaměstnanosti tak asi zůstane vysoká.

Jak hodnotíte balíčky opatření na podporu ekonomiky přijaté v Evropě? Který je nejúčinnější?

Představa, že všechny evropské země podpoří, po vzoru těch největších, ekonomiku pomocí balíčků, je mylná. Jejich charakter se také často dost liší. Nejvíc peněz do ekonomiky – v poměru k hrubému domácímu produktu – napumpovali Španělé, dále Rakušané, Finové a Maltané. Z různých důvodů (krize se jich zatím téměř nedotkla, nebo již kvůli razantnímu nárůstu na další stimulační opatření nemají) nerealizovalo žádná nebo téměř žádná opatření devět členů EU.

Balíčky působí dojmem, že nám „kdosi nahoře

cosí“ zdarma rozdá a tím nás podpoří. Nebo, ještě častěji, že nám „někdo nahoře“ něco částečně odpustí, hlavně daně a podobné platby. Ty hrají v evropském kontextu nejdůležitější roli.

V době, kdy téměř všechny ekonomiky v Evropské unii stále ještě meziročně klesají, považují hodnocení efektivnosti protikrizových opatření jednotlivých zemí za předčasné.

Nemůže globální recese odsunout termín přijetí eura v ČR?

Bojím se, že bohužel – to slovo bych desetkrát podtrhl – ano. Při troše politické vůle jsme již euro mohli mít. Recese velmi zhoršila stav a výhled veřejných financí. Pokud jsme v roce 2007 vykázáni deficit ve výši 0,6 % hrubého domácího produktu a o rok později 1,5 %, v roce 2010 může činit až 7 %. To nám do poloviny příští dekády fakticky zavírá dveře pro vstup do eurozóny.

První pololetí bylo obtížné, zisk České spořitelny přesto klesl jen o 4,4 %. Spořitelna se tak drží mezi bankovními institucemi na špičce. Co tomu jako makroekonom říkáte?

Česká spořitelna i bankovníctví jsou na tom měřeno jejich zdravím a stabilitou velmi dobře. Poučily se z doby zhruba před deseti lety, kdy prošly tím, co zažívají mnohé bankovní systémy v Evropě i v zámoří až nyní. Zisk většiny domácích bank v absolutních číslech klesl, jsou ale dál v plusu. Ani očekávané zhoršení kvalitativních ukazatelů, jako třeba kvality úvěrového portfolia, nemusí být fatální.

Země EU podpořily finanční a bankovní sektory asi 13 % unijního hrubého domácího produktu a připravily další záchranné kroky za dalších 31 % HDP, naše banky nic takového nevyžadují.

Na závěr dovolte osobnější otázku: do čeho vlastně investujete?

Jsem poměrně opatrný a trpělivý investor, který příliš nemění produkty a je dlouhodobě snad i úspěšný. Vedle bankovních vkladových produktů v korunách, euru a dolarech vlastním menší množství akcií, pravidelně investuji do akciového fondu, mám hypoteční zástavní listy a pojistné penzijní produkty se státním příspěvkem. Věřím i rozumnému počtu nemovitostí.

Místo schůzky: Rytířská

Partnerství na nejvyšší úrovni

ERSTE
Private Banking

ČESKÁ
SPORITELNA
Jeme Vám MĚ.

Rádi vás přivítáme v nově zrekonstruované budově v pražské Rytířské ulici, kde zjistíte, že díky silnému zázámu a mezinárodnímu know-how finanční skupiny Erste Group zajistíme Českou spořitelnu svým nejvýznamnějším klientům nadstandardní, individuální a dlouhodobé servis při zhodnocování majetku. U našich privátních bankéřů oceníte vysokou profesionální a diskrétní přístup stejně jako individuální řízení vašeho portfolia týmem zkušených portfolio manažerů. Navštivte naše nové specializované centra také v Brně, Ostravě, Pardubicích, Hradci Králové a Plzni a vstupte do světa investic po boku jedné z nejvlivnějších středoevropských finančních skupin.

RADOST SE ŘÍDÍ HLASEM SRDCE, NE NAVIGACE.

Radost se řídí hlasem navigace. Vyšší ze lém, kam j táhne srdce, ať je to do horakých aspenin nebo na vyžádku po městě. Svou spřiznénou duší tek náše v novém BMW X1. Tato vlastnosti a flexibilita BMW je skutečnè vozem pro všechny pítležitosti. Kompaktní, sportovní, lehké proporce mu dodávají jedinečný vzhled. Veliký zavazadlový prostor pojme vše, co byste na cestách mohli potřebovat. Výkonné motory neustále zajišují mimořádnou agilitu a dynamiku. Díky nejinteligentnějšmu pohonu všech kol BMW xDrive* disponuje nové BMW X1 maximální točící na jakémkoli povrchu a prokazuje všechny charakteristické vlastnosti vozů řady X. Pro více informací navštivte www.bmw.cz, volejte Zákaznický servis BMW, tel. 844 269 636, nebo navštivte ve dnech 24. a 25. 10. 2009 Velkého autorizovaného partnera BMW během uvedení nového BMW X1 na trh.

RADOST JE NOVÉ BMW X1.

BMW EfficientDynamics
Ménè emise. Více radosti a jedy.

*Pro některé modely součástí přídatkové výbavy. Konkrétní spotřeba paliva a emise CO₂ BMW X1: 5,3-8,4 l/100 km, 109-219 g/km.

Model BMW X1

www.bmw.cz

Radost a jedy